

Rob Giel Onderzoekcentrum

Jaarverslag 2014

Onderzoek

Stand van zaken van het
klinisch epidemiologisch onderzoek
in de noordelijke ggz

RGOC

Jaarverslag 2014

Onderzoek

Stand van zaken van het
klinisch epidemiologisch onderzoek
in de noordelijke ggz

Colofon

Het Rob Giel Onderzoekcentrum is een samenwerkingsverband tussen Lentis, Stichting GGZ Friesland, Stichting GGZ Drenthe, Dimence, Mediant, GGZ Noord Holland Noord, Verslavingszorg Noord-Nederland en het Universitair Centrum Psychiatrie van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Redactie

Martha Messchendorp en Richard Bruggeman

Fotografie

Frank van Es (pag. 30)

Martha Messchendorp (pag. 6)

Vormgeving

Klaas van Slooten | bno

Druk- en bindwerk

Plan Support, Assen

Rob Giel Onderzoekcentrum

Universitair Centrum Psychiatrie, locatie Triadegebouw
(ingang 24),
1e verdieping, K-vleugel (CC72)
Universitair Medisch Centrum Groningen
Postbus 30.001
9700 RB Groningen

Telefoon: (050) 361 20 79

Fax: (050) 361 97 22

E-mail: info@RGOc.nl

Website: www.RGOc.nl

Beste Lezer

Met veel plezier presenteren wij u het jaarverslag 2014 van het Rob Giel Onderzoekcentrum.

2014 was een belangrijk jaar voor het RGOc. Grote verschuivingen op het gebied van beleid en financiering brachten veel onrust binnen de GGZ, ook in Noord-Nederland. Tegelijkertijd onderstrepen deze veranderingen juist de noodzaak van goed zorg-gerelateerd onderzoek. Meer dan ooit moet de GGZ nu duidelijk maken dat zij de juiste zorg levert aan de juiste patiënt, maar vooral een goede kwaliteit voor een redelijke prijs.

Binnen de RGOc regio zijn ook dit jaar weer een groot aantal nieuwe innovatieve interventies ontwikkeld en onderzocht op (kosten-)effectiviteit.

De RGOc netwerken voor psychosen, stemming- en angststoornissen en ouderenpsychiatrie ontwikkelen inmiddels grote beloopstudies, die het mogelijk maken zorgprogramma's (en straks ook zorgstandaarden) te onderzoeken.

Dankzij externe subsidies zijn extra onderzoekers aangetrokken binnen de RGOc regio, ook voor het Netwerk e-Health. Met 36 promovendi en de talrijke publicaties blijft de output groeien.

Dit jaar is het RGOc vijfjarenplan 2015-2019 goedgekeurd. Daarmee hebben de RGOc instellingen opnieuw gekozen voor een duurzame samenwerking op het gebied van onderzoek, met als doel de kwaliteit van de zorg in Noord-Nederland verder te verbeteren.

Hoe we dat in 2014 hebben gedaan, kunt u lezen in dit jaarverslag.

Namens de onderzoekers van het RGOc wensen wij u veel leesplezier,

Martha Messchendorp,
Communicatiemedewerker

Dr. Richard Bruggeman,
Hoofd RGOc

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2014

5

Het Rob Giel Onderzoekcentrum (informatie in de kaders) 6, 8, 15

Onderzoeksprogramma 9

Samenwerking 17

Het jaar 2014 21

Organisatie

▶ Organisatie 35

▶ Financiën 41

▶ Promovendi 42

Onderzoek, de stand van zaken

Programma en werkwijze 51

Overzicht onderzoeksprojecten 52

Afgerond onderzoek 65

Publicaties

Publicaties 2014 66

RGOc-reeks 74

Medewerkers en betrokkenen 78

Het Rob Giel Onderzoekcentrum

6

Historie

Het Rob Giel Onderzoekcentrum werd op 1 december 2000 opgericht door GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis en de afdeling Psychiatrie van het UMCG met als doel om gezamenlijk onderzoek te kunnen doen naar de kwaliteit van de zorg in de noordelijk geestelijk gezondheidszorg. In 2011 hebben de Dimence-groep en Mediant zich bij het RGOc aangesloten, waarmee het gebied werd uitgebreid met de provincie Overijssel. Vervolgens zijn in 2013 ook Verslavingszorg Noord-Nederland en GGZ Noord Holland Noord (aspirant)lid geworden van het RGOc.

De naamgever, prof.dr. Rob Giel, was van 1969 tot 1994 hoogleraar Sociale Psychiatrie in Groningen. Zijn onderzoek richtte zich vooral op de evaluatie van beleid, organisatie en structuur van de regionale instellingen voor geestelijke gezondheidszorg.

Het RGOc heeft zich onder leiding van Durk Wiersma de eerste jaren zich vooral gericht op zorgonderzoek naar chronische psychiatrische aandoeningen, passend bij de door GGZ Nederland ingestelde bijzondere leerstoel klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen. Vanaf juni 2012 is de koers enigszins verlegd. Het onderzoek strekt zich nu uit over drie klinische gebieden van

de psychiatrie, te weten de psychotische stoornissen, de stemming- en angststoornissen en de ouderenpsychiatrie. Daarnaast is e-health tot belangrijk speerpunt benoemd.

Het onderzoeksprogramma kenmerkt zich door drie grote beloopstudies binnen de klinische lijnen. De netwerken maken het daarbij mogelijk om ook multi-center behandelstudies uit te zetten.

Door de intensieve samenwerking met de universiteit, kunnen ook onderliggende mechanismes worden onderzocht middels meer fundamenteel onderzoek. Tegelijkertijd wordt het praktijkgebonden onderzoek de laatste jaren sterk gestimuleerd door een intensieve samenwerking met de Hogescholen in Noord-Nederland.

De grote verschuivingen in de zorg, en dan vooral in de geestelijke gezondheidszorg, vragen de laatste jaren opnieuw extra aandacht voor vragen rond beleid en organisatie van de zorg.

Door de lange traditie op dit gebied en de belangrijke centrumfunctie voor Noord-Nederland, is het RGOc bij uitstek geschikt om maatschappelijke veranderingen en hun gevolgen voor de zorg in kaart te brengen.

Jaarverslag 2014

Op de foto de Stuurgroepleden van het RGOc tijdens het ondertekenen van het samenwerkingscontract op 14 november 2014: v.l.n.r. Erik van der Haar (GGZ Drenthe), Herma van der Wal (Dimence Groep), Marijke van Putten (GGZ NHN), Robert Schoevers (UCP), Wouter Teer (GGZ Friesland), Richard Bruggeman (RGOc), Henk van den Berg (Mediant) en Corstiaan Bruinsma (Lentis). Gabriel Anthonio, bestuurslid van VNN, ontbreekt op de foto.

Het Rob Giel Onderzoekcentrum

8

Doelstelling en plaats van het RGOc

De primaire doelstelling van het RGOc is het bevorderen van klinisch epidemiologisch onderzoek naar beloop en behandeling van psychiatrische stoornissen.

Het onderzoek dient bij te dragen aan de kwaliteit en effectiviteit van psychiatrische behandeling in de geestelijke gezondheidszorg in Noord-Nederland.

Het onderzoek binnen het RGOc ontwikkelt zich zo veel mogelijk binnen drie klinische onderzoeksnetwerken: psychotische stoornissen, stemmings- en angststoornissen en ouderenpsychiatrie. Het onderzoek richt zich in elk van deze onderzoekslijnen op etiologie en beloop (inclusief hun determinanten), en op interventies (inclusief hun mechanismes). Het e-Health Netwerk verricht diagnose-overstijgend onderzoek naar innovatieve ontwikkelingen en toepassingen van deze nieuwe vorm van zorg.

Het RGOc is nadrukkelijk bedoeld als academische werkplaats en vormt een organisch netwerk van behandelaren en onderzoekers die gezamenlijk patiëntgebonden onderzoek willen verrichten. De interactie van klinische praktijk en wetenschappelijke expertise verhoogt de kwaliteit van praktijk-gericht onderzoek en kan daarmee richting bepalend zijn.

Het onderzoek dient te voldoen aan de kwaliteitseisen van verantwoorde methodologie, verantwoordelijke projectleider en publicatieverplichting. Waar mogelijk en wenselijk bevordert het RGOc ook meer fundamenteel gericht onderzoek in het kader van patiëntgebonden onderzoek.

Het RGOc wil een duurzame verbinding vormen tussen behandelaren in de GGZ en de wetenschappelijke onderzoekers van het UMCG en de RUG om samen te werken aan gemeenschappelijke vraagstellingen.

Het RGOc is een samenwerkingsverband van de Universiteit en de regionale GGZ instellingen. Organisatorisch is het geworteld binnen het Universitair Centrum Psychiatrie (UCP) en bestaat het uit onderzoekers in dienst van het UMCG en medewerkers uit zeven noordelijke GGZ instellingen, die participeren in onderzoek dat past binnen het RGOc.

Onderzoeksprogramma

Inleiding

De afgelopen jaren is het gelukt om de drie klinische netwerken en het e-Health Netwerk duidelijk gestalte te geven. Onderzoekers en behandelaren vinden elkaar, en trekken samen op bij het uitzetten van nieuw onderzoek. Het e-Health Netwerk blijkt bovendien zeer succesvol samen te werken met de Hogescholen op het gebied van innovatie en onderzoek. Een groot zorginnovatie programma gericht op vroegdetectie van ernstige psychopathologie is van start gegaan in vrijwel alle deelnemende instellingen, geïnitieerd vanuit het Noordelijk Netwerk Psychosen. De ouderenpsychiatrie heeft met het ROM-GPS project de eerste stappen gezet naar een grootschalig prospectief cohortonderzoek. Binnen het NNNSA is hard gewerkt aan afstemming van gezamenlijke instrumenten voor diagnostiek.

Verder blijken de nieuwe behandelstudies de regionale samenwerking op het gebied van onderzoek te stimuleren. Voor het Netwerk Psychosen zijn er inmiddels zoveel studies gesubsidieerd, dat een goede afstemming tussen de deelnemende afdelingen over de gehele RGOc regio cruciaal is geworden. Bij het NNNSA zijn de behandelstudies nu vooral gericht op therapieresistente depressieve patiënten. Het includeren voor deze studies verdient nog verbetering. Bij de ouderenpsychiatrie zijn subsidie mogelijkheden gevonden voor interventiestudies. Het e-Health Netwerk is inmiddels actief in het zelf ontwikkelen en onderzoeken van nieuwe interventies. Het Datawarehouse wordt steeds meer het centrale punt van waaruit onderzoekers hun data aangeleverd krijgen op een valide, gestandaardiseerde manier. De RGOc Academie

is in 2014 nog actiever geworden, met een toenemend aantal geaccrediteerde nascholingen en veel verschillende trainingen. Op de consultfunctie wordt door individuele onderzoekers met grote regelmaat een beroep gedaan.

Met de nieuwe leden GGZ NHN en VNN zijn afspraken gemaakt over de gebieden waarin de komende jaren geïnvesteerd gaat worden. Deze twee instellingen zijn nu nog aspirant lid en beslissen over 2 jaar of zij definitief tot het RGOc willen toe treden.

In juni 2014 is het RGOc vijfjarenplan gepresenteerd tijdens een invitational conference aan leden van de Stuurgroep en onderzoekers uit de instellingen. Het plan is vervolgens goedgekeurd, waarbij door deze vergadering nog de volgende punten naar voren zijn gebracht.

- ▶ Het is belangrijk om een duidelijk focus te kiezen en te bewaken.
- ▶ Het RGOc onderzoek moet een duidelijke eigen plaats hebben ten opzichte van andere onderzoeksgroepen in Nederland en internationaal.
- ▶ De onderlinge samenhang tussen de netwerken moet vergroot worden, waarbij er meer gebruik gemaakt kan worden van elkaars kennis en ervaringen.
- ▶ Ervaringsdeskundigen moeten eerder en actiever betrokken te worden bij de opzet en uitvoer van onderzoek en bij de voortgang van het RGOc in het algemeen.

Deze uitgangspunten zijn ter harte genomen en zijn in dit jaarverslag van 2014 ook al deels terug te vinden.

Netwerken binnen de RGOc-regio

Binnen het RGOc zijn rond een drietal klinische thema's netwerken gedefinieerd.

Deze Noord-Nederlandse Netwerken voor Psychotische Stoornissen, Stemnings- en Angststoornissen en Ouderenpsychiatrie bestaan uit richtinggevende personen in de zorg (zoals de A- en P-opleiders), behandelaren met interesse in wetenschappelijk onderzoek, en uit onderzoekers van de onderzoeksafdelingen van de deelnemende ggz instellingen en het UMCG.

Binnen deze netwerken kunnen ideeën gegenereerd worden en gezamenlijke studies gedaan worden. Ook wordt kennisuitwisseling en regionale samenwerking op het gebied van de patiëntenzorg hierdoor bevorderd, zoals rond de ontwikkeling van zorgprogramma's.

Voor beloopstudies kunnen de netwerken bovendien gebruik maken van grote naturalistische longitudinale cohorten, zoals bv. NESDA, NESDO en GROUP, maar ook bijvoorbeeld het noordelijke PHAMOUS cohort.

Netwerk Psychotische Stoornissen

In het Netwerk Psychotische Stoornissen zijn (behandelaar-)onderzoekers van alle RGOc-instellingen actief rond het thema 'het sociale brein en zijn context'. Belloop- en behandelstudies binnen het netwerk zijn gericht op (i) negatieve symptomen (ii) cognitie en inzicht, (iii) somatische comorbiditeit, farmacotherapie en farmacogenetica, en (iv) sociaal functioneren & recovery (veerkracht).

In 2014 zijn een aantal nieuwe initiatieven van de grond gekomen.

Dankzij een gezamenlijke inspanning van velen is de afgelopen jaren de infrastructuur neergezet voor een grootschalig vroegdetectieprogramma van psychotische symptomen. Dit jaar is daadwerkelijk begonnen met de detectie en cognitieve behandeling van mensen met een verhoogd risico op psychotische symptomen. Het

wetenschappelijk onderzoek dat hieraan gekoppeld is gaat in 2015 lopen. Alle bij het RGOc aangesloten instellingen, plus ACCARE zijn hierbij betrokken.

Het omvangrijke BEVIC, gericht op het bestrijden van victimisatie, is 2014 van start gegaan.

De grote studies naar lifestyle interventies (LION) en psychotherapeutische interventies gericht op negatieve symptomen (de Apathie studie) zijn begonnen met includeren.

Binnen het UCP wordt nu ook onderzoek naar Virtual Reality gedaan. Deze nieuwe e-health methode zal verder worden ontwikkeld voor zowel diagnostiek als behandeling en komt dan ook beschikbaar voor de andere instellingen.

Ten slotte zijn er bij de individuele instellingen nog tal van andere onderzoeken gestart, in ontwikkeling of al vele jaren lopend (zie overzicht achterin).

Doorlopend project binnen het netwerk is PHAMOUS (PHarmacotherapy Monitoring and OUTcome Survey), dat GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis en het UCP een goed ontwikkeld uniform ROM-systeem biedt. Een ander langlopend project, waar alle instellingen aan deelnemen, is de GROUP-studie, waarvan de dataverzameling van de derde meeting per september 2014 is afgerond. Een vierde online meting wordt voorbereid voor 2016.

In het verslagjaar is gestart met een onderzoek naar het effect van bitopertin naast bestaande antipsychotica voor patiënten met persisterende negatieve symptomen (de SearchLyte studie), dat wordt uitgevoerd bij GGZ Drenthe, Lentis en het UCP. De inclusie van patiënten loopt.

Het afgelopen jaar zijn er goede stappen gemaakt met de verdere participatie van Dimence en Mediant en GGZ

Noord Holland Noord. Deze instellingen zijn al lange tijd betrokken bij GROUP. Zij nemen ook deel aan het ROM-PHAMOUS project door het afnemen van dezelfde instrumenten. Om tot volledige participatie te komen wordt gewerkt aan verdere afstemming van de diverse ROM-systemen.

Mediant loopt inmiddels voorop bij de opzet van psychose risico interventieteams in het noorden des lands. Bij Dimence wordt actief deelgenomen aan LION en de Apathie-studie. GGZ NHN heeft een actieve inbreng op het gebied van vroegdetectie, somatische comorbiditeit en bij het herstelgericht werken.

Het Netwerk Psychotische Stoornissen telde in 2014 29 promovendi, van wie er vier in 2014 zijn gepromoveerd. Om deze productieve lijn van onderzoekers en publicaties voort te kunnen zetten worden voortdurend nieuwe subsidiemogelijkheden onderzocht.

Netwerk Ouderenpsychiatrie

In 2014 is veel aandacht uitgegaan naar het opstarten van de ROM-GPS studie; een beloopstudie bij ambulant behandelde ouderen met affectieve stoornissen, die uitgevoerd zal worden bij alle ggz instellingen die deelnemen aan het Netwerk Ouderenpsychiatrie. Na beoordeling door de Medisch-Ethische Toetsingscommissie van het UMCG, is in 2014 een start gemaakt met het trainen en uitproberen van de gezamenlijke intakeprocedure. Deze vormt niet alleen de basis voor de ROM-GPS studie, maar zal meer in het algemeen een infrastructuur bieden voor identificatie van patiënten voor studies die uitgevoerd worden binnen het Netwerk Ouderenpsychiatrie. Naar verwachting zal in januari 2015 bij poliklinieken van GGZ-Noord Holland-Noord, GGZ

Friesland en het UCP/UMCG begonnen kunnen worden met de inclusie van patiënten voor de follow-up van de ROM-GPS studie. De overige instellingen volgen daarna. Op 27 mei 2014 vond de eerste nascholingsmiddag van het Netwerk Ouderenpsychiatrie plaats. Hierin stond de vraag centraal welke betekenis lichamelijke kwetsbaarheid ('frailty') heeft voor de behandeling van oudere psychiatrische patiënten. Ook werden diverse lopende onderzoeken binnen het Netwerk en ideeën voor toekomstig onderzoek gepresenteerd door middel van zogenaamde 'elevator pitches'. De nascholingsmiddag werd goed beoordeeld door de circa 100 deelnemers en zal in 2015 worden uitgebreid tot een hele nascholingsdag. In 2014 werd een subsidie van €50.000 verkregen uit het UMCG Innovatiefonds voor een pilotstudie in het UCP/UMCG naar neurofeedback als behandeling voor depressie bij ouderen. Bij 6 patiënten zal met behulp van de N=1 methode worden nagegaan of deze behandelvorm veelbelovend is. Ook voor onderzoek naar het effect van dynamisch licht op de stemming, slaap en het gedrag van oudere opgenomen psychiatrische patiënten, zijn de mogelijkheden voor een subsidieaanvraag bij NWO nagegaan. Helaas kon hiervoor niet de vereiste private partner worden gevonden, die bereid was om hierin mede te investeren. Het onderzoek zal nu eerst op kleine schaal worden uitgevoerd bij Lentis.

Tot slot is in 2014 een pilotstudie uitgevoerd in het UCP/UMCG naar schematherapie in combinatie met psychomotorische therapie voor ouderen met persoonlijkheidsproblematiek. Deze pilotstudie is de basis voor een subsidie aanvraag voor een gerandomiseerde effectstudie binnen het Netwerk Ouderenpsychiatrie.

Noord-Nederlands Netwerk Stemnings- en Angststoornissen (NNNSA)

Onderzoek

Op het gebied van onderzoek is het NNNSA in 2014 gaan samenwerken aan meerdere behandelstudies. Dit begon met de twee ‘pilot-studies’. Voor de tPEMF-studie en SLEEPREG-BD werd in elke instelling een contactpersoon aangewezen. Via deze contactpersoon werd door de onderzoekers van de studies contact gelegd met een of meer teams per instelling waarbij deelnemers voor deze studies werden geworven.

Eind 2014 heeft de tPEMF-studie de krachten gebundeld met de RELATE-TRD studie. De onderzoekers van deze twee studies naar nieuwe behandelingen voor depressie onderhouden nu gezamenlijk het contact met de betrokken teams – verdere implementatie en werving wordt gemonitord door het NNNSA; dit verloopt via de contactpersonen binnen de instellingen.

Eind 2014 is ook contact gelegd met bipolaire teams in de regio voor deelname aan de STEPPS-BD studie, een studie naar het effect van additionele emotieregulatie-therapie bij patiënten met bipolaire stoornis met daarbij borderline trekken. Inmiddels hebben 4 instellingen (GGZ Drenthe, UCP, CIP-Lentis, GGZ Friesland) interesse getoond om hieraan bij te dragen.

Over het IT-D plan is veel overleg geweest; het plan zal tijdens de stuurgroepvergadering van het RGOc in mei 2015 gepresenteerd worden in aangepaste vorm, waarbij in eerste aanzet zal worden gefocust op triage en voorspellers in de 2e en 3e lijn. In een later stadium kan ook gekeken worden naar de 1e lijn – hiervoor wordt o.a. overlegd met het AHON en met de Vroegdetectie studie.

Het NNNSA heeft succesvol twee aanvragen ingediend voor symposia op het Voorjaarscongres 2014, te weten: ‘De ontwikkeling van een netwerk Stemnings- en Angststoornissen in Noord-Nederland’ en ‘Triage voor de GGZ’.

Patiëntenzorg

In 2014 hebben de eerste twee casuïstiekbijeenkomsten plaatsgevonden; één in Deventer bij Dimence met als onderwerp unipolaire depressie, de tweede bij GGZ Friesland in Leeuwarden met angst als onderwerp. Beide bijeenkomsten zijn als zeer succesvol ervaren, met een grote opkomst uit de betrokken teams en bruikbare input van de uitgenodigde experts.

In 2014 waren 5 leden (Bennard Doornbos – GGZ Drenthe, Kamini Ho Pian – UCP, Remco Dijkstra – GGZ Friesland, Hans Kamphuis – Lentis/PsyQ, Alexandar Alexandrov – Dimence) van het NNNSA betrokken bij het opstellen van protocollen voor monitoring van bijwerkingen van psychofarmaca in het kader van de MOPHAR-studie. Er wordt momenteel i.s.m. lokale geneesmiddelencommissies nagegaan hoe de inmiddels afgeronde monitoringsprotocollen geïmplementeerd kunnen worden in de instellingen. Tijdens de studiedag in het Groninger Museum op 24 januari 2014 werd duidelijk dat het afstemmen van meetinstrumenten tussen de verschillende instellingen kan bijdragen aan een betere samenwerking op het gebied van zorg. In 2014 hebben hiertoe voor zowel unipolaire depressie als bipolaire stoornis bijeenkomsten plaatsgevonden, waarbij overeenstemming is bereikt over één of meer dezelfde lijsten voor alle betrokken instellingen. Voor angststoornissen zal begin 2015 een bijeenkomst plaatsvinden.

In het UCP wordt vanaf 1 januari 2014 de Basisanamnese-lijst (voorheen Intakemodule) gebruikt; in november 2014 is een update van deze vragenlijst inclusief rapportagemogelijkheid voor de behandelaar online gegaan.

De Basisanamneselijst wordt in 2015 uitgerold in de instellingen in de regio, o.a. bij GGZ Drenthe in het kader van MOPHAR en bij GGZ Friesland t.b.v. de On The Road (vroegdetectie) studie.

Opleiding

Na inventarisatie bleek in het NNNSA behoefte te bestaan aan regionaal georganiseerde trainingen van cognitief gedragstherapeutisch medewerkers. Door deze trainingen voor het gehele RGOc aan te bieden kunnen groepen sneller gevuld worden met deelnemers uit de verschillende instellingen. Tevens vindt een uitwisseling van ervaringen plaats door de cursus aan te bieden met docenten uit verschillende instellingen.

RGOc-Datawarehouse

Een datawarehouse is een centrale plek waar databestanden op een veilige manier worden beheerd, verwerkt en eventueel geanalyseerd. Koppeling van databestanden wordt daar uitgevoerd en deze kunnen vervolgens geanonimiseerd ter beschikking worden gesteld aan onderzoekers. We streven ernaar om in principe alle (grote) databestanden in het datawarehouse te gaan beheren. Door het databeheer centraal op een eenduidige professionele manier uit te voeren wordt dit transparant en overdraagbaar. Alle veranderingen en aanpassingen in de data worden in syntaxen vastgelegd zodat datamanipulaties en berekeningen vanaf de brondata herleidbaar zijn.

Databestanden die op dit moment in het datawarehouse gekoppeld worden zijn de databases van het Psychiatrisch Casus Register Noord-Nederland (PCRNN), TRAILS (populatiecohort van 2230 jongeren die al tien jaar iedere twee jaar bemeten worden), Ariadne (follow-up onderzoek van kinderen van ouders met psychische problemen), het PROGR-S onderzoek (cognitieve, psychische en lichamelijke screening van mensen met een eerste psychose) en het PHAMOUS onderzoek (psychische en lichamelijke screening van mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen, in het bijzonder psychotische stoornissen). Door bijvoorbeeld de TRAILS data te koppelen met het PCRNN wordt zichtbaar welke TRAILS jongeren werden behandeld in de GGZ en ook welke behandeling dit was en hoe lang die duurde. Dit geeft inzicht in voorspellende factoren van GGZ gebruik. Daarnaast geeft koppeling van de PROGR-S, PHAMOUS en PCRNN databestanden de mogelijkheid om onderzoeksvragen te beantwoorden zoals bijvoorbeeld of cognitieve profielen in het begin van de ziekte voorspellend zijn voor toekomstig zorggebruik of andere uitkomstmaten (ernst van de symptomen en sociaal functioneren).

Om op een veilige manier (zonder overdracht van identificerende gegevens) tot koppelingen tussen (grote) databestanden te kunnen komen is een Trusted Third Party (TTP) constructie essentieel. De beoogde partner daartoe (Stichting Mondriaan) heeft kort geleden een doorstart gemaakt waarbij het zwaartepunt van Utrecht (UMC Utrecht) naar Groningen (UMCG) is verschoven. Daarnaast is het UMCG aan boord in de landelijke ontwikkelingen om SurfTTP faciliteiten te laten aanbieden. Groningen is daarmee een belangrijke spil in het TTP veld geworden, waarbij het RGOc-Datawarehouse

de mental health poot zal gaan representeren. Het zal dan eenvoudiger worden om nieuwe (onderzoeks)databases via het datawarehouse te ontsluiten, zoals farmacodata, Lifelines, data van zorgverzekeraars, etc.

Verantwoordelijk voor het datawarehouse zijn: Ellen Visser, Erwin Veermans en Sjoerd Sytema.

E-Health Netwerk Noord-Nederland

In 2014 heeft het e-Health Netwerk zich ontwikkeld tot een vrij stabiele groep deelnemers die eens in de drie maanden bijeenkomt voor een plenaire ontmoeting. De deelnemers bestaan uit een mengelmoe van behandelaren, beleidsmakers, managers, onderzoekers en docenten. Naast de plenaire bijeenkomsten zijn tussentijds kleinere subgroepen bijeengekomen om te werken aan concrete projecten. Behalve Mediant zijn alle RGOc-instellingen vertegenwoordigd, inclusief de recent aangesloten instellingen. Ook Accare heeft zich bij het netwerk aangesloten. Daarnaast wordt het netwerk standaard versterkt door representanten van het Zorginnovatie Forum, de Hanzehogeschool en Hogeschool Windesheim, en incidenteel door de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

In 2014 heeft het e-Health Netwerk twee subsidieaanvragen ingediend die allebei gehonoreerd zijn. De eerste aanvraag betreft een onderzoek naar het gebruik van beeldcommunicatie in de ggz. In tegenstelling tot bestaande onderzoeken naar beeldcommunicatie richt dit onderzoek zich specifiek op het effect van beeldcommunicatie op de verandering van inhoud van zorg, zoals ervaren door de professionals. Het onderzoek is sterk kwalitatief van aard; er is gekozen voor een

antropologische benadering. Doel is om te komen tot handvatten die de professional kunnen ondersteunen bij het inzetten van beeldcommunicatie. Voor dit onderzoek is een subsidie van 300.000 euro toegekend door Stichting Innovatie Alliantie voor een periode van twee jaar. Het project loopt van 1 november 2014 tot en met 1 november 2016. Hogeschool Windesheim stuurt het onderzoek aan. De RGOc-instellingen zijn vertegenwoordigd in de Stuurgroep en het Projectmanagementteam. In overleg is ervoor gekozen om een aantal netwerkdeelnemers actief te laten participeren, terwijl anderen (voorlopig) een meer ondersteunende rol zullen spelen.

Vermeldenswaardig is dat in deze aanvraag intensief en zeer constructief is samengewerkt tussen alle betrokken partijen. Inhoudelijk is uitvoerig over de aanvraag gesproken. Cruciaal waren de focusgroepen bij diverse ggz instellingen waarin behandelaren hun input over het onderwerp gaven zodat een duidelijke vraagarticulatie kon plaatsvinden.

De tweede aanvraag betreft het opzetten van een Innovatiewerkplaats waarbinnen aandacht wordt besteed aan e-mental health interventies en tools voor de praktijkondersteuner-ggz bij de huisarts. De innovatiewerkplaats heeft een budget van 100.000 euro en een looptijd van twee jaar. De werkplaats is van start gegaan op 1 november 2014 en wordt aangestuurd door de Hanzehogeschool. (Meer informatie: <http://healthyageing.innovatio.nl/nl/innovatiewerkplaats/e-mental-health-interventies-voor-de-poh-ggz>).

De RGOc-consultatiefunctie

De rol van het RGOc als inhoudelijk en methodologisch kenniscentrum voor onderzoekers in de praktijk-instellingen krijgt grotendeels vorm via de netwerken waarin hoogleraren en andere onderzoekers elkaar heel direct kunnen vinden en ook meer langdurige samenwerkingsverbanden op kunnen bouwen. RGOc medewerkers zijn daarnaast beschikbaar als adviseur en ondersteuner voor onderzoek dat niet direct binnen een netwerk is te plaatsen en onderzoekers die individueel advies nodig hebben rondom methodologische of statistische vragen. Sinds 2012 wordt dit meer expliciet beschreven als de consultatiefunctie. In 2013 kwamen een tiental consultatievragen binnen via de website en het secretariaat, in 2014 waren dit er zeven. Bij individuele onderzoekers waren dit er meer: over zes RGOc onderzoekers zo'n twintigtal. Net als in 2013 kwamen ook in 2014 veel vragen van hulpverleners, met name verpleegkundig specialisten en psychologen, die voor een voortgezette opleiding onderzoek moeten doen of die met promotieonderzoek bezig zijn. De onderwerpen waarover men advies wil is heel divers: van een oriënterend gesprek over een mogelijk interessante onderzoeksvraag tot een gericht advies over METc goedkeuring of het gebruik van een statistische methode. Daarnaast is er een stijgend aantal verzoeken vanuit de instellingen rondom ondersteuning bij verder onderzoek met ROM-gegevens. In dit laatste geval wordt veel werk verzet door de RGOc medewerkers die hiertoe nieuwe databestanden aanmaken en schonen en daarna adviseren bij de analyses.

Het voornemen was in 2014 op basis van de ervaringen van dit moment de consultatiefunctie nog verder uit te bouwen en mogelijk ook een ondersteuningsgroep te starten voor verpleegkundig specialisten in opleiding en/of voor onderzoekers binnen instellingen die werken aan hun promotie. Dit laatste is nog niet gebeurd mede omdat de behoefte aan een meer algemene onderzoekerscursus al wordt ingevuld door de zg. EHBOz (Eerste Hulp bij Onderzoek) cursus die is ontwikkeld door Lentis. Wel zal in de loop van 2015 een drietal keren een kort aanbod worden gedaan van onderzoeksmiddagen rondom onder andere vragenlijstonderzoek, Structural Equation Modeling en omgaan met missende waarden. In 2015 zal ook via een ronde langs de cliëntenraden expliciet ondersteuning vanuit het RGOc worden aangeboden voor onderzoeksvragen die bij die raden leven.

Eind 2014 zijn verder eerste behoeften en mogelijkheden verkend voor het inzetten van serious gaming elementen in de behandeling van jongeren met autisme. De aanleiding hiertoe was een presentatie over de beperkingen in het effect van behandeling bij autisme door behandelaren van Accare. Onder leiding van Hogeschool Windesheim en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden zal in 2015 verder onderzocht worden of het zinvol en haalbaar is om een subsidie-aanvraag voor te bereiden.

Internationale contacten zijn versterkt tijdens een bezoek aan het Institute of Psychiatry in Londen. Het RGOc participeert in een grote subsidie-aanvraag voor de ontwikkeling van een e-mental health toepassing rondom herstelverhalen voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. De aanvraag heeft een positieve beoordeling gekregen in de eerste ronde en mag in 2015 uitgewerkt worden tot een uitgebreide aanvraag.

Doelmatigheid

In het licht van de bezuinigingen die de gezondheidszorg treffen is eerder besloten de kosteneffectiviteit van behandelingen en de GGZ in bredere zin tot speerpunt te maken binnen het RGOc. Goed inzicht in de kosten van zorgconsumptie, de effectiviteit en de kwaliteit van de geleverde zorg zijn daarbij van het grootste belang. Het RGOc beschikt over de juiste instrumenten om de kwaliteit van de geleverde zorg weer te geven en vooral ook de veranderingen daarin te monitoren.

Door gezamenlijk wetenschappelijk onderzoek te verrichten kunnen wij specifieke kennis ontwikkelen omtrent de kosten en kosteneffectiviteit van de zorg binnen de RGOc-regio. Kennis die hard nodig is om in te kunnen inspelen op de komende veranderingen.

Om het onderwerp kosteneffectiviteit meer op de kaart te zetten werd begin december 2014 het RGOc symposium 'Doelmatigheidsonderzoek in de GGZ; pitfalls and possibilities' gehouden.

Inmiddels zijn er initiatieven ontplooid voor financiering van dit nieuwe speerpunt. Met name Zorgverzekeraar de Friesland staat hier positief tegenover. We verwachten dat in 2015 de mogelijkheden gevonden zullen zijn om dit aandachtsgebied van de grond te krijgen.

Samenwerking met andere organisaties en afdelingen

Het RGOc werkt zowel op landelijk als op internationaal niveau samen met ggz instellingen, andere universitaire afdelingen, kennis- en expertisecentra en Europese researchcentra. Het RGOc ondersteunt en faciliteert de uitvoering van deze onderzoeksprogramma's in de noordelijke ggz. Hieronder volgt een korte opsomming van de belangrijkste samenwerkingsverbanden.

Geestkracht

Het Geestkracht-programma van ZonMw is in 2003 van start gegaan met als doel de onderzoeksinfrastructuur in de ggz te versterken, door middel praktijkzorgprojecten en opleidingstrajecten voor promovendi en via een top-down programma waarin universiteiten samen met ggz instellingen een 10-jarig programma hebben ontwikkeld: op het gebied van psychosen (GROUP), angst- en stemmingsstoornissen (NESDA) en ontwikkelingsstoornissen (TRAILS). Inmiddels is de ZonMw subsidie afgelopen, maar de grote onderzoeksprojecten lopen nog door. Groningen is als enige universiteit betrokken bij alle drie programma's. Het RGOc ondersteunt NESDA: er bestaat binnen het Netwerk Stemnings- en Angststoornissen een nauwe samenwerking met het VUMc en het LUMC. De GROUP-partners binnen het Netwerk Psychotische Stoornissen zijn de psychiatrie afdelingen van het UMC Utrecht, AMC Amsterdam en Maastricht UMC tezamen met een groot aantal Ggz instellingen. De centrale database van GROUP wordt beheerd binnen het Datawarehouse. Ook GROUP werkt aan een vervolg meting. Het Netwerk Ouderenpsychiatrie heeft goede samenwerkingsverbanden met Radboud UMC, VUmc en LUMC (NESDO).

Phrenos

Een aantal RGOc instellingen is ook actief lid van Phrenos, het Kenniscentrum voor Ernstig Psychiatische Aandoeningen. Waar mogelijk wordt samengewerkt op het gebied van onderzoek en nascholing (zoals het psychosencongres, PANSS-traning en Psycho-educatie training). Het RGOc (Van Busschbach) participeert in de redactie van het Jaarboek Rehabilitatie dat tweejaarlijks wordt uitgegeven door Phrenos.

Trimbos-instituut

Met het Trimbos-instituut (Ti) als het landelijk kennisinstituut op het gebied van de geestelijke volksgezondheid en geestelijke gezondheidszorg zijn in het verleden al enkele multicenter RCT's uitgevoerd op het gebied van de rehabilitatie. Op dit moment is het RGOc (Van Busschbach) als adviseur betrokken bij onderzoek naar arbeidsrehabilitatie (Individual Placement and Support, IPS) in combinatie met WRAP (Wellness and Recovery Action Plan) en wordt deelgenomen aan in de Erkenningcommissie interventies langdurige zorg die vanuit het Ti wordt gecoördineerd.

RIBW Alliantie

In vervolg op de UTOPIA-studie (naar de effectiviteit van de door 22 RIBW geleverde woonzorg) wordt met Lectoraat Maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen, Charlotte de Heer, op dit onderzoeksgebied verder samengewerkt. Verder wordt met een aantal instellingen w.o. de Stichting Beschermd Wonen Utrecht gewerkt aan de ontwikkeling van een vragenlijst naar herstel te gebruiken als maat binnen de routine outcome monitoring.

Casus registers

Het Psychiatrisch Casusregister Noord-Nederland (PCR-NN) werkt samen met het Psychiatrisch Casusregister Midden-Nederland en met het Psychiatrisch Casusregister Rotterdam-Rijnmond. Sinds 2012, na het wegvallen van de financiering door het ministerie van VWS, worden de zorggegevens van de verschillende casusregisters niet meer gebundeld en is het Psychiatrisch Casusregister Zuid-Limburg opgeheven. De drie overgebleven casusregisters zoeken nog wel steeds de samenwerking op in het kader van onderzoek. Het PCR-NN wordt nu gefinancierd door het RGOc.

Psychose Consortium

Om het GROUP netwerk met de daarbij ontwikkelde onderzoeksstructuur en -cultuur niet verloren te laten gaan is het Psychose Consortium opgericht. In het nieuwe psychose-consortium ligt de nadruk op klinisch onderzoek naar behandelstrategieën, (biologische, psychotherapeutische en psychosociale interventies). De opzet en werkwijze van het consortium is het best te omschrijven als een netwerk van 5 regionale netwerken, elk met hun eigen organisatiegraad, en wordt gecoördineerd door onderzoekers van het UMCG, UMCU, AMC, ErasmusMC en het MUMC.

Hogescholen in Noord-Nederland

De laatste jaren is de samenwerking met de hogescholen in het Noorden sterk geïntensiveerd via zogenaamde RAAK-projecten en via promotietrajecten van hogeschool docenten bij (co)promotores gelieerd aan het RGOc. Het RGOc werkt via de persoon van Jooske van Busschbach nauw samen met de Hogeschool Windesheim, lectoraat Bewegen, gezondheid en welzijn.

Afgelopen jaar is een RAAK-publiek aanvraag naar de inzet van psychomotorische therapie bij complex trauma gehonoreerd waarin het RGOc consortiumpartner is (Van der Krieke). Ook zijn er drie promovendi die zowel vanuit het RGOc als vanuit dit lectoraat worden ondersteund. Met de Hanzehogeschool, met het Lectoraat Rehabilitatie en het Lectoraat Maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen wordt veel samengewerkt, onder andere binnen een groot gezamenlijk project rond Ambulantisering van de GGZ in samenwerking met een groot aantal RIBW-instellingen (De Heer) en een promotieonderzoek naar Ouderschap van mensen met ernstige psychiatrische problematiek. Binnen het e-health onderzoek (van der Krieke) loopt een gezamenlijk project naar Serious Gaming met medewerkers van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Met Hogeschool Stenden in Leeuwarden wordt samengewerkt aan onderzoek naar de effecten van beeldende therapie (Van Busschbach).

Afdelingen binnen het UMCG

Met de vakgroep Epidemiologie wordt nauw samengewerkt: op het gebied van Health Technology Assessment, met dr. Dennis Stant, op het gebied van de statistiek met prof.dr. Edwin van der Heuvel; voor de genetische epidemiologie met dr. Behrooz Alizedah en prof. dr. Harold Snieder, en voor metabole stoornissen met dr. Eva Corpelijn.

Binnen het NeuroImaging Centrum is met name prof. dr. André Aleman mede-initiator van een groot aantal klinische studies binnen de RGOc instellingen, vooral op het gebied van de psychotische stoornissen.

De vakgroep Bewegingswetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen is betrokken bij ontwikkeling en onderzoek naar de Methode voor Stem-Stoot-

Stamp, een opstelling waarmee geïnternaliseerde en geëxternaliseerde agressie kan worden gemeten. Tevens wordt binnen het NNNSA en het NNNOP nauw samengewerkt met het Interdisciplinair Centrum voor Psychopathologie en Emotieregulatie (ICPE). Met prof. dr. Peter de Jonge en dr. Klaas Wardenaar wordt als aanzet voor profilering in het Instellingsoverkoepelende Triage Datainfrastructuur (IT-D) project gekeken naar profielen van depressieve symptomen als voorspeller van chroniciteit in de database van de Interventie Studie Eerste Lijn (Instel). Bij de ouderenpsychiatrie wordt samengewerkt met dr. Marij Zuidersma in de iCASE-studie: een onderzoek naar de behandeling van depressie bij mensen met cognitieve problemen. Bij dit onderzoek wil men m.b.v. idiografisch onderzoek kijken of veranderingen in neurofeedback-parameters inderdaad voorafgaan aan verbetering van de stemming. Ook het netwerk e-health werkt nauw samen met onderzoekers van het ICPE. Daarnaast maakt het ICPE o.a. voor de TRAILS-studie gebruik van het Datawarehouse van het RGOc.

EU-GEI

Het European network of national schizophrenia networks studying Gene-Environment Interactions is een groot Europees project, waarin het RGOc via GROUP participeert. De coördinatie van dit project ligt bij de Universiteit van Maastricht. Deelnemende landen zijn naast Nederland: België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Griekenland, Oostenrijk, Spanje, Turkije, Zwitserland en Australië, Brazilië en Hongkong. Het project herbergt een groot aantal studies, die zich richten op gen-omgevingsinteracties bij mensen met een psychose. Naast individuele omgevingsfactoren, zoals trauma, wordt ook gekeken naar meer algemene omgevingsfactoren, zoals

urbaniciteit, migratie en het behoren tot een ethnische minderheid.

MERIT

In het MERIT (Metacognitive Reflection & Insight Therapy) onderzoek wordt samengewerkt met researchers van het Roudebush VA Medical Center, Indiana University School of Medicine. In MERIT wordt gebruik gemaakt van de Nederlandse versie van de Metacognition Assessment Scale, die is ontwikkeld door dr. Paul Lysaker (Indiana University School of Medicine), en het Indiana Psychiatric Illness Interview (IPII).

CAT

In de Cognitieve Adaptatie Training (CAT) studie wordt samengewerkt met prof. dr. Dawn Velligan, University of Texas, Department of Psychiatry, Health Science Center. CAT richt zich op het verminderen van de negatieve gevolgen die cognitieve stoornissen hebben op het dagelijks functioneren. Hierbij worden vooral stoornissen in het executieve functioneren (het planmatig denken en doelgericht handelen) ondervangen door middel van omgevingshulpmiddelen en compensatiestrategieën. CAT blijkt te leiden tot een verbetering op gebied van dagelijks functioneren, kwaliteit van leven, motivatie en medicatie-inname. Piotr Quee is in 2013 op dit onderzoek gepromoveerd. Een gerandomiseerde multicentre studie is in 2014 van start gegaan. De afdeling Langdurige Rehabilitatie van Lentis heeft de ontwikkel-functie inmiddels van het RGOc overgenomen. Deze afdeling is inmiddels ook trainings-centrum en onderhoud nauwe banden met groepen in Amerika, Canada en Finland.

Validering van een Theory-of-Mind (ToM) taak

In een grootschalige Deense studie van psychotische symptomen bij een cohort van 11-jarigen is gebruik gemaakt van de ToM-taak Freek, een test om de sociale cognitie te meten bij 10- tot 13-jarige kinderen. De ToM-taak Freek is in 2007 in het Universitair Medisch Centrum Groningen ontwikkeld door Els Blijd-Hoogewys (Inter-Psy) en Agna Bartels-Velthuis (UMCG/RGOc) voor het vervolgonderzoek na vijf jaar van een groep 7- en 8-jarige kinderen met en zonder auditieve hallucinaties. De Deense onderzoeksgroep (o.l.v. Pia Jeppesen, Child and Adolescent Psychiatric Center Glostrup en Faculty of Health Science, University of Copenhagen) werkt samen met Els Blijd en Agna Bartels aan de psychometrische evaluatie van de ToM-taak. Een artikel over hyper-ToM, waarvan Agna Bartels en Els Blijd co-auteurs zijn, is inmiddels gepubliceerd. Een tweede artikel over hyper-ToM (co-auteur Agna Bartels) is inmiddels geaccepteerd voor publicatie.

Het jaar 2014

Dr. Peter Moleman penning 2014 uitgereikt aan dr. Lex Wunderink

Op 9 oktober 2014 is de dr. Peter Moleman penning uitgereikt aan dr. Lex Wunderink, afdelingshoofd GGZ Friesland, A-opleider psychiatrie en onderzoeker bij het UMCG. Wunderink ontving de onderscheiding voor zijn artikel 'Recovery in Remitted First-Episode Psychosis at 7 Years of Follow-up of an Early Dose Reduction/ Discontinuation or Maintenance Treatment Strategy - Long-term Follow-up of a 2-Year Randomized Clinical Trial' dat in september 2013 is gepubliceerd in JAMA Psychiatry. In het artikel van Wunderink wordt het functioneel herstel en het risico op een relapse vergeleken bij patiënten na een eerste psychose die ofwel begeleid stopten met de medicatie ofwel onderhoudstherapie ontvingen. Na een follow-up van 7 jaar bleek dat er geen verschil was in het risico op een relapse maar dat het functioneel herstel in de begeleid stoppen groep beter was.

In het juryrapport noemde de jury het 'methodologisch uniek dat een analyse mogelijk was met een follow-up van 7 jaar'. Daarmee is het zoveel langer dan andere analyses die een gemiddelde follow-up van 16,5 maanden hadden dat 'het onderzoek van Lex Wunderink op dit moment nog onvergelijkbaar is met ander onderzoek'.

Lex Wunderink

Ook op innovatief vlak scoorde het artikel hoog. '...het eindpunt functioneel herstel is nog niet eerder gerapporteerd in onderzoek naar het staken van antipsychotica. Zeker op de lange termijn is functioneel herstel belangrijker dan de ernst van de symptomatologie. Door het onderzoek van Lex Wunderink lijkt het waarschijnlijk dat ook andere onderzoeksgroepen in de toekomst gebruik gaan maken van dit innovatieve eindpunt.'

Tot slot roemde de jury de praktische toepasbaarheid van het artikel: 'Wellicht geeft het continu doseren van antipsychotica na een eerste episode psychose niet de beste resultaten en moet o.a. worden nagedacht over andere doseerschema's. Replicatie van deze resultaten zijn zeer gewenst en het lijkt erop dat andere grote onderzoeksgroepen deze handschoenen ook daadwerkelijk oppakken.'

Rob Giel-lezing 2014: 'Grenzen verkennen, krachten versterken'

© Universiteitsmuseum, Rijksuniversiteit Groningen

De Rob Giel lezing tijdens het tiende Phrenos-psychosencongres op 13 november 2014 werd gehouden door drs. J.R. van Veldhuizen, psychiater en adviseur, voorzitter Stichting Centrum Certificering ACT en FACT, met als titel 'Grenzen verkennen, krachten

versterken'. Als mede oprichter van de FACT beweging gaf Van Veldhuizen een historisch overzicht van de FACT beweging in Nederland en schetste hoe we kunnen inspelen op de aanstaande veranderingen in de zorg, zoals ook beschreven is in de Phrenos publicatie 'Over de Brug'.

De Rob Giel lezing is in 2008 door Phrenos ingesteld als erbetoon aan Rob Giel (1930-2009), emeritus hoogleraar Sociale Psychiatrie aan de Rijksuniversiteit Groningen van 1969 tot 1994, en grondlegger van de psychiatrische epidemiologie. De Rob Giel Lezing wordt jaarlijks tijdens het Phrenos-psychosen-congres gehouden. Eerdere sprekers waren dr. C.J. Slooff, dr. J.T.P.M. Dröes, prof. dr. R.J. van den Bosch, prof.dr. D. Wiersma en prof.dr. D. Linszen en prof.dr. J.T.V.M. de Jong.

RGOc instellingen slaan handen in elkaar voor wetenschappelijk onderzoek naar verbetering van de zorg in de GGZ

Op 14 november hebben de Raden van Bestuur hun handtekening gezet onder de nieuwe RGOc-Samenwerkingsovereenkomst voor de komende vijf jaar. Daarmee onderstrepen zij het belang van samen optrekken als het gaat om wetenschappelijk onderzoek ter verbetering van de zorg en kunnen we verder bouwen op de ingeslagen weg. Het RGOc is inmiddels gegroeid van vier naar acht ggz instellingen: in 2011 sloten de Dimence Groep en Mediant zich aan, en in 2013 waren dat GGZ Noord Holland Noord en Verslavingszorg Noord-Nederland. We beslaan nu ruim één derde van heel Nederland. Zo'n groot gebied en zoveel synergie biedt uitstekende kansen voor goed onderzoek naar een steeds verbeterende zorg.

Subsidies

Twee subsidies voor het Netwerk e-Health: een RAAK-subsidie en een Innovatiewerkplaats Healty Ageing

RAAK-subsidie: Beeldcommunicatie in de GGZ

De geestelijke gezondheidszorg (GGZ) staat, net zoals andere sectoren in de zorg, voor een grote maatschappelijke opgave: er moet fors worden bezuinigd terwijl de kwaliteit van de zorg gehandhaafd moet blijven. Verwacht wordt dat de inzet van beeldcommunicatie in de zorg hieraan een bijdrage kan leveren. Beeldcommunicatie is echter iets dat de zorgverleners ‘overkomt’: ze zijn er vanuit de genoten opleidingen niet of nauwelijks op toegerust, terwijl ze juist geoefend zijn om subtiele signalen te interpreteren die via beeldcommunicatie niet of veel moeilijker waarneembaar zijn. GGZ-zorgverleners zitten dus klem tussen de maatschappelijke opgave van bezuinigen enerzijds, en de verantwoordelijkheid die ze voelen voor hun cliënten anderzijds.

Uit een serie focusgroepgesprekken met GGZ-zorgverleners is gebleken dat het bovenstaande dilemma bij hen tot de volgende praktijkvragen leidt:

- ▶ Hoe kunnen GGZ-zorgverleners beeldbellen integreren in hun zorgprogramma's en behandelplannen, en daarbij de kwaliteit van de zorg handhaven? Hoe kunnen ze het intensiever inzetten, of in complexere situaties?
- ▶ Wat moeten ze meewegen wanneer ze de afweging maken om beeldbellen op een concreet moment of in een concrete situatie in te zetten? Hoe verandert de zorg erdoor, en is het dan verantwoord?

- ▶ Hoe kunnen ze hun minder ervaren collega's overtuigen dat beeldbellen niet een verschraving is maar dat het een eigen meerwaarde kan hebben voor de zorg? Hoe kunnen ze hen helpen om dit te benutten?

Windesheim, Hanzehogeschool, het Rob Giel Onderzoekcentrum, de Universiteit van Amsterdam, het Zorg Innovatie Forum, en alle RGOc-instellingen hebben met dit project de ambitie om GGZ-zorgverleners te ondersteunen bij het effectief inpassen van beeldbellen in de eigen zorgverlening. Een eerste doelstelling die daarvoor bereikt moet worden, is het verkrijgen van kennis en inzichten over de vraag waarom het (intensiever) inzetten van beeldbellen voor de GGZ-zorgverleners nu zo moeilijk is. Een tweede doelstelling is het omzetten van deze kennis en inzichten in producten die recht doen aan de complexiteit van de GGZ-problematiek en daarnaast praktisch toepasbaar voor de drukbezette professional. Een derde doelstelling is het verrijken van de opleidingen Verpleegkunde van deelnemende hogescholen Windesheim en Hanzehogeschool met modules en minoren waarin de verworven kennis en producten zijn geïntegreerd.

Vanuit het RGOc zijn Lian van der Krieke en Sjoerd Sytema betrokken bij deze subsidieaanvraag. De projectleiding ligt bij Hogeschool Windesheim, bij het lectoraat ICT innovaties in de Zorg. Vanuit het e-Health Netwerk is eind 2013 contact gezocht met dit lectoraat (dr. Ir. Marieke Hettinga en dr. Ir. Ruud Janssen) vanwege hun expertise binnen de onderzoekslijn ‘Inhoud van telezorg’. Het project heeft een looptijd van 2 jaar. Beoogde startdatum is november 2014. De subsidie betreft € 300.000.

Innovatiewerkplaats Healty Ageing: E-mental health interventies voor de POH-GGZ

Sinds 1 januari 2014 is psychologische zorg onderverdeeld in zorg geleverd door GGZ-huisartsenzorg, de Generalistische Basis GGZ en de Specialistische GGZ. Huisartsen vervullen in deze opbouw van zorg een ‘poortwachtersfunctie’ en hebben hiermee de taak om mensen met psychische problematiek adequaat te herkennen, behandelen of te verwijzen naar de Generalistische Basis GGZ of de Gespecialiseerde GGZ. Op deze poortwachterfunctie wordt een steeds groter beroep gedaan en het belang van adequate herkenning, verwijzing en behandeling is groot, en groeit. Om deze rol te kunnen vervullen is de functie van Praktijkondersteuner Huisarts Geestelijke Gezondheidszorg (POH-GGZ) opgericht, die in steeds meer huisartspraktijken actief is. Voor de uitvoering van deze functie is behoefte aan screeningsinstrumenten en toegesneden interventies. De innovatiewerkplaats ‘E-mental health interventies voor de POH-GGZ’ richt zich op de vraag: ‘Hoe kunnen e-mental health tools binnen de POH-GGZ praktijk bijdragen aan de doelen binnen de GGZ huisartsenzorg? Het gaat hierbij om verwijzing, kortdurende behandeling/begeleiding, geïndiceerde preventie, psychoeducatie, verhogen van veerkracht en zelfmanagement.

Innovatiewerkplaatsen (IWP's) zijn proeftuinen waarin onderzoekers, docenten, studenten, bedrijven en zorg- en welzijnsinstellingen gezamenlijk oplossingen vinden voor problemen die men in de zorg dagelijks tegenkomt. IWP's zijn onderdeel van het Centre of Expertise Healthy Ageing van de Hanzehogeschool Groningen. Voor de oprichting van een IWP kan een subsidieaanvraag worden gedaan. IWP's hebben een looptijd van 2 jaar en een budget van ongeveer € 100.000 per jaar. De IWP hierboven beschreven wordt gecoördineerd door de opleiding Toegepaste Psychologie, in de persoon van drs. Jessica van der Staak. Vanuit het e-Health Netwerk zijn Sjoerd Sytema en Lian van der Krieke betrokken. De startdatum is 1 november 2014.

VENI-beurzen Hanneke Wigman en Marie-José van Tol

Hanneke Wigman en Marie-José van Tol, senior-onderzoekers bij het UMCG en RGOc, hebben een VENI beurs gekregen.

Een Veni-beurs bedraagt maximaal 250.000 euro en is één van de persoonsgebonden financieringsvormen van NWO om wetenschappelijk talent te stimuleren. Veni-laureaten zijn maximaal drie jaar geleden gepromoveerd, waarbij klinici ook al langer geleden gepromoveerd mogen zijn. Ze zijn vrij om hun onderzoeksonderwerp te kiezen. Hanneke Wigman (UCP) kreeg de VENI voor haar onderzoek naar vroegdetectie en het ontstaan van psychosen en andere psychiatrische stoornissen bij jongeren van 14-35 jaar oud. Het onderzoek wordt uitgevoerd bij de RGOc instellingen GGZ Friesland, het UMCG (UCP en Accare), Lentis, Dimence, Mediant en GGZ Drenthe. Ondanks veel onderzoek zijn psychoses bijzonder moeilijk te voorspellen. Hanneke Wigman gaat het ontstaan van psychoses onderzoeken door netwerken van vroege psychopathologische symptomen in kaart te brengen. Deze nieuwe manier geeft inzicht in hoe symptomen elkaar beïnvloeden en zal helpen om individuele ontstaanspatronen te bekijken en persoonlijke behandeladviezen te ontwikkelen. Zij gaat hiertoe vier groepen van jonge hulpzoekenden met psychotische problematiek volgen. NWO is van oordeel dat Wigmans onderzoek van groot belang is voor zowel de maatschappij, de klinische setting en jonge individuen, met een focus op het belang voor de patiënt. Marie-José van Tol (NeuroImaging Center UMCG/RUG) kreeg de VENI-beurs voor haar onderzoek naar depressie en preventieve cognitieve therapie. Het blijkt dat wie

Marie-José

Hanneke

eenmaal depressief is geweest, vatbaar is om dat nog eens te worden. Ook wanneer mensen met een depressie hersteld zijn, merken ze vaak dat een kleine negatieve gebeurtenis hun stemming abnormaal negatief kan beïnvloeden en zelfs een nieuwe depressieve episode in kan luiden. Van Tol wil ontrafelen hoe preventieve cognitieve therapie, dat zich richt op het vergroten van de controle over negatieve emoties, het brein minder kwetsbaar maakt voor terugval. Zij hoopt hiermee te achterhalen waarom mensen kwetsbaar zijn voor terugval en hoe voorkomen kan worden dat iemand terugvalt. Hiertoe volgt zij een groep van 75 herstelde depressieve patiënten.

Verder gaat zij na of de pupil waardevol kan zijn in het voorspellen van succes van de preventieve cognitieve therapie. Indien succesvol, kan terugval na een depressie beter voorkomen worden. NWO roemt de innovatieve aanpak van het onderzoek en geeft aan dat de uitkomsten impact kunnen hebben voor professionals en op het beleid. Voor dit onderzoek ontving zij tevens een fellowship van Hersenstichting Nederland.

Posterprijs voor Bertine de Vries

Bertine de Vries (PhD student) won op het 'Bergen International Conference on Forensic Psychiatry' in Noorwegen de posterprijs met haar poster over de BEVIC studie (Beat Victimization) een studie waarin een psychomotorische weerbaarheidstraining voor mensen met een psychotische kwetsbaarheid wordt ontwikkeld en op effect onderzocht. Basis voor de training zijn kickbokslessen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan emotieregulatie en sociaal cognitieve problemen die de omgang met anderen soms belemmeren. Dit zijn ook belangrijke uitkomstmaten naast het voorkomen van slachtofferschap en interpersoonlijke conflicten. De training wordt gegeven door een psychomotorisch therapeut en een ervaringsdeskundige. Er loopt nu een pilot met de training bij GGZ Drenthe. Daarna zal een multicenter RCT worden opgezet waarbij ook neuropsychologische maten en lange termijn effecten worden bestudeerd.

Posterprijs voor Joanneke Bruins

Joanneke Bruins, promovenda bij het RGOc, won op het Phrenos Psychosecongres 'Grenzen verleggen' in Zwolle de posterprijs met haar poster over de gevolgen van cannabisgebruik bij mensen met psychotische aandoeningen. Zij gebruikte data van ruim 3000 deelnemers aan PHAMOUS voor haar studie, waaruit bleek dat cannabisgebruikers een lagere BMI, buikomvang en diastolische bloeddruk hadden dan niet-gebruikers, maar wel meer psychotische klachten. Na een jaar waren BMI, bloeddruk, buikomvang en triglyceriden meer toegenomen bij patiënten die gestopt waren met cannabis dan bij andere patiënten, en de psychotische klachten waren door het stoppen juist sterk verminderd.

RGOc Academie

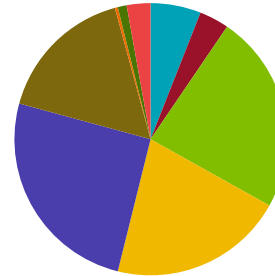
RGOc Academie in 2014

De RGOc Academie is het trainingscentrum voor medewerkers van bij het RGOc aangesloten ggz instellingen met als doel de continuïteit, verdere groei en ontwikkeling van het onderzoek te waarborgen. De RGOc Academie is in het najaar van 2012 opgericht.

De RGOc Academie biedt onderzoekers, behandelaren en verpleegkundigen regelmatige en gestructureerde scholingen en trainingen van diagnostische instrumenten als bv. PANSS en HoNOS, en trainingen voor specifiek onderzoek zoals de basistraining PHAMOUS en de LION training. De trainingen worden gegeven door gekwalificeerde trainers en zijn bedoeld voor medewerkers van de RGOc-instellingen. Daarnaast worden ook (na)scholingen georganiseerd voor behandelaren en onderzoekers in Noord-Nederland. Tevens worden er interbetrouwbaarheidstrainingen binnen onderzoek en ‘train-de-trainer’ cursussen georganiseerd. Een actueel overzicht van de trainingen die worden aangeboden staat op de website van de RGOc Academie. Ook trainingen die verzorgd worden door in het RGOc participerende instellingen, kunnen hier desgewenst vermeld worden. Voor alle trainingen en nascholingen is het mogelijk om deelnemers via een online aanmeldingsformulier in te schrijven.

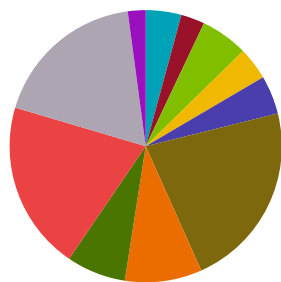
In 2014 heeft de RGOc Academie 26 cursussen en trainingen georganiseerd, waaraan 284 mensen hebben deelgenomen. Sommige trainingen, zoals de PANSS training, werden meer dan één keer gegeven, of op verschillende locaties zoals de LION training.

Aantal deelnemers RGOc Academie (284) per instelling in 2014

	Accare
	Dimence
	GGZ Drenthe
	GGZ Friesland
	Lentis
	UMCG
	GGZ NHN
	Mediant
	Elders

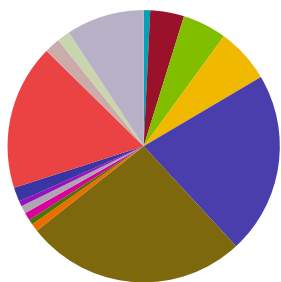
Aantal deelnemers RGOc Academie (284)
per training in 2014

- BasisPHAMOUS
- CDSS
- EHBOz
- EPS
- EPS TDT
- HoNOS
- LION TERUGKOMDAG
- LION
- PANSS
- PANSS CONSENSUS
- PANSS tdt

De PANSS training en de PANSS consensusbijeenkomst werden elk vier keer georganiseerd waarvan één keer bij Lentis, de LION training drie keer, in Groningen en Friesland, en de LION terugkomdag vier keer, in

Aantal bezoekers RGOc symposia
per instelling

- Accare
- Dimence
- GGZ Drenthe
- GGZ Friesland
- Lentis
- UMCG/RUG
- GGZ NHN
- Mediant
- RUG
- VNN
- Zorgverzekeraars
- Industrie
- nvt
- Patiëntenorganisaties + cliëntenraden

Groningen, Friesland en Drenthe. Ook de HoNOS training werd vier keer gegeven, in Groningen en Drenthe. De EPS training en de EHBOz cursus werden alleen bij Lentis gegeven. Er waren in 2014 train-de-trainer trainingen voor de PANSS en Bewegingsstoornissen (EPS).

Symposia, nascholingen en invitational conferences

Symposia en nascholingsdagen

In 2014 waren er vier symposia en nascholingsdagen, in januari de jaarlijkse studiedag Noord-Nederlands Netwerk Stemmings- en Angststoornissen 'Netwerken in de zorg' in het Groninger Museum, in mei de nascholingsmiddag Ouderenpsychiatrie RGOc: 'Andere psychiatrische zorg voor kwetsbare ouderen?', in oktober werd samen met de afdeling Psychosen van het Universitair Centrum Psychiatrie (UMCG), de Provinciale Programmagroep Psychotische stoornissen Groningen (PPP) en Lentis het symposium ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het UCP 'Back to the Future' georganiseerd en in december was het jaarlijkse RGOc symposium 'Doelmatigheidsonderzoek in de GGZ: Pitfalls and possibilities'. Op deze symposia en nascholingsdagen waren in totaal 648 personen aanwezig.

24-1-2014: Jaarlijkse studiedag Noord-Nederlands Netwerk Stemmings- en Angststoornissen: Netwerken in de Zorg

Net als vorig jaar is er ook in 2014 weer een studiedag in het Groninger Museum georganiseerd. 's Ochtends waren er lezingen met als thema 'Netwerken in de zorg' door Teus van Laar van ParkinsonNet en Ronald Luijk van Zorgverzekeraars Nederland, gevolgd door drie parallel discussies over Zorgpaden & Innovatie voor resp. unipolaire en bipolaire depressie en angststoornissen. 's Middags waren er twee parallelle workshops van Prof. Michael Vonkorff en Sir David Goldberg met de thema's 'Organisation of care for affective disorders in a large rural area. Ingredients of collaborative care and its effectiveness' en 'Combined Depression and Anxiety'. Per workshop werden verschillende korte presentaties gegeven door onderzoekers/behandelaars/beleidsmakers, becommentarieerd door de experts.

Dit symposium werd met 5 punten geaccrediteerd door het Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register voor verpleegkundig specialisten geestelijke gezondheidszorg en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), en met 4 punten door de Federatie Gezondheidszorgpsychologen (FGzP).

**27-5-2014: Nascholingsmiddag Ouderenpsychiatrie
RGOc: Andere psychiatrische zorg voor kwetsbare ouderen?**

Ouderen zijn kwetsbaar door verlies van lichamelijke, cognitieve en vaak ook psychosociale reserves. De invloed van deze kwetsbaarheid, ook wel frailty genoemd, op de psychiatrische behandelingen is nauwelijks bekend. Zijn behandelingen in deze groep even effectief als in andere groepen? Speelt frailty een rol bij triage naar eerstelijns, basis of specialistische GGZ voor ouderen? Deze vragen stonden centraal op de eerste nascholingsmiddag van het Netwerk Ouderenpsychiatrie van het RGOc. Op het programma stonden een lezing van prof.dr. Joris Slaets, elevator pitches van onderzoekers in de ouderenpsychiatrie en een workshop van dr. Roelof Risselada en prof.dr. Richard Oude Voshaar. Deze nascholing is met drie punten geaccrediteerd door de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), de Federatie Gezondheidszorgpsychologen (FGzP), Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register en door Accreditatie Bureau Cluster 1 (o.a. voor huisartsen en specialisten ouderengeneeskunde).

23-10-2014: Symposium 'Back to the Future'

Op donderdag 23 oktober 2014 organiseerde de afdeling Psychosen van het Universitair Centrum Psychiatrie (UMCG), samen met het RGOc, de Provinciale Programmagroep Psychotische stoornissen Groningen (PPP) en Lentis het symposium 'Back to the Future'. 's Ochtends werd niet alleen teruggeblikt, maar ook vooruit gekeken naar de koers van de komende jaren. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en beleid met nieuwe inzichten en kansen kwamen

aan bod. Tussen de lezingen door werden toepasselijke fragmenten uit de film 'Back to the Future' getoond. Bij dit symposium waren niet alleen veel (oud)medewerkers van het UCP en andere ggz instellingen aanwezig, maar ook veel patiënten, familieleden en betrokkenen. 's Middags waren er workshops, onderzoekspresentaties en een kennismarkt, waarvoor grote belangstelling was. Dit symposium is met 5 punten geaccrediteerd door de Registratiecommissie Specialismen Verpleegkunde en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP). De Federatie Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt) heeft drie punten toegekend.

2-12-2014: Symposium 'Doelmatigheidsonderzoek in de GGZ: Pitfalls and possibilities'

'Nederland verandert en de GGZ verandert mee...' Bestuurders onderhandelen met wethouders, zorgverzekeraars buigen zich over richtlijnen en onderzoekers werpen zich op doelmatigheid. De GGZ zal meer dan ooit duidelijk moeten maken wat goede zorg oplevert voor de patiënt en voor de maatschappij. Anders zullen beleidsmaatregelen zich vooral richten op de kosten en niet op de baten. Goed opgezet

doelmatigheidsonderzoek kan helpen om dit proces bij te sturen. Het RGOc symposium sluit aan bij de actuele vraag naar doelmatigheid in de zorg. Een gevarieerd panel van sprekers zoals o.a. Marielle Snijders (ZonMw), Peter Dijkshoorn (Raad van Bestuur Accare), Bas de Bruijn (Achmea), Rikus Knegtering (Lentis), Dennis Stant (Epidemiologie UMCG) en Robert Schoevers (hoofd UCP) konden inhaken op dit thema met boeiende ervaringen en eigen onderzoek.

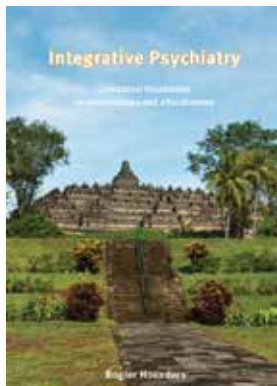
Dit symposium werd met drie punten geaccrediteerd door het Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register, het Accreditatiebureau FGzPt en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP).

6-6-2014: Invitational conference RGOc

Op 6 juni werd een invitational conference gehouden voor de bestuurders, managers en onderzoekers van de RGOc instellingen. Doel van deze bijeenkomst was om nut en noodzaak van het RGOc toe te lichten zodat een gefundeerde beslissing over de verlenging van het RGOc-samenwerkingscontract genomen kon worden. Onderzoekers van alle onderzoekslijnen en netwerken kwamen aan het woord om hun plannen en doelstellingen voor de komende 5 jaar toe te lichten en tevens te laten zien waar op dit moment aan gewerkt wordt. De doelen en plannen zijn opgenomen in het RGOc 5-jarenplan dat bij de invitational conference gepresenteerd werd. De Raden van Bestuur hebben naar aanleiding van de presentatie van de 5-jarenplannen overlegd waarna het besluit is genomen om het RGOc-samenwerkingsverband te verlengen met vijf jaar.

Promoties

13-1-2014: Promotie Rogier Hoenders 'Integrative psychiatry. Conceptual foundation, implementation and effectiveness'

Op 13 januari promoveerde Rogier Hoenders, psychiater bij Lentis, onder grote publieke belangstelling op het proefschrift "Integrative psychiatry. Conceptual foundation, implementation and effectiveness".

Van alle patiënten die behandeld worden in de reguliere geestelijke

gezondheidszorg ondergaat 42 procent van hen daarnaast óók een of andere alternatieve behandeling. Deze alternatieve behandeling kan variëren van het slikken van voedingssupplementen of sporten onder begeleiding tot magnetisme en gebedsgenezing. De reguliere behandelaar kan de ogen voor dit feit sluiten, of de patiënt goed informeren, maar dan wel op basis van gedegen wetenschappelijk onderzoek. Daar pleit Hoenders voor. In zijn proefschrift heeft Hoenders de werkzaamheid van enkele veelgebruikte alternatieve geneeswijzen/-middelen bekeken. Hij heeft hiertoe onder meer een systematische literatuurstudie gedaan, waarbij alleen studies met voldoende wetenschappelijke kwaliteit zijn geselecteerd. Hij komt tot de conclusie dat veel van de onderzochte middelen niet of onvoldoende bewezen effectief zijn. Zo is er inconsistent bewijs voor de effectiviteit van verschillende (voedings)supplementen zoals

omega3-vetzuren en vitamine B en C als aanvulling op antipsychotica. Andere interventies leken wél voldoende positief effect te hebben zoals glycine, sarcosine en verschillende Chinese en Ayurvedische kruiden als aanvulling op antipsychotica. De Vereniging tegen Kwakzalverij (VtK) heeft kritiek geuit op het proefschrift van Rogier Hoenders. De RUG en het UMCG schrijven als reactie: "Het UMCG baseert behandelingen altijd op wetenschappelijke inzichten en ondersteunt daarom onderzoek naar de effectiviteit van behandelingen, ook alternatieve. Wetenschappelijk bewijs dat een alternatieve behandeling wel of niet effectief is, zou daarom ook door de VtK moeten worden toegejuicht".

5-3-2014: Promotie Lian van der Krieke 'Patients in the driver's seat: a role for e-mental health?'

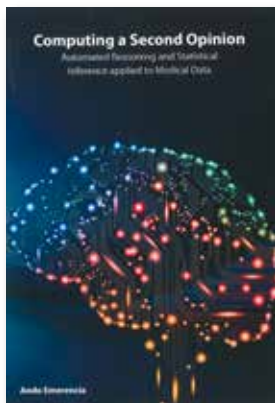

Op 5 maart 2014 promoveerde Lian van der Krieke cum laude op haar proefschrift 'Patients in the driver's seat: a role for e-mental health?' Lian onderzocht de bestaande e-mental healthinterventies en was betrokken bij de ontwikkeling en evaluatie van een gepersonaliseerd,

web-based adviessysteem. E-mental health was tot nu toe een nog onderontwikkeld gebied in de psychosenzorg. De hoofdvraag van dit proefschrift was of e-mental health een rol kan spelen in het versterken van de eigen regie van patiënten. Het antwoord is: ja, dat kan, maar het omgekeerde is ook mogelijk. Deze contradictie

komt naar voren in het meest recente buzzword *seamless care*, waarvan wordt gezegd dat het 'overal en altijd' is. Deze vorm van zorg impliceert dat zorggebruikers 24/7 toegang hebben tot zorg en zichzelf met allerlei slimme apparaatjes continu kunnen monitoren en managen. Maar het kan ook impliceren dat zorggebruikers zichzelf onderwerpen aan een medisch regime waarin gezondheid meer wordt gewaardeerd dan alle andere waarden in het leven. Zo bezien brengt e-mental health zorg dichterbij mensen, maar het zou mensen daarmee ook tot permanente patiënten kunnen maken. Het proefschrift van Lian van der Krieke is uitgebracht als deel 33 in de RGOc-reeks.

27 juni 2014: Promotie Ando Emerencia 'Computing a second opinion: Automated reasoning and statistical inference applied to medical data'

Op 27 juni 2014 promoveerde Ando Emerencia op zijn proefschrift 'Computing a second opinion: Automated reasoning and statistical inference applied to medical data'. Voor zijn promotieonderzoek werkte Ando Emerencia samen met Lian van der

Krieke aan het WEGWEIS project. Het onderzoek van Emerencia richtte zich op de opslag en verwerking van grote hoeveelheden medische data. Hij stelde in zijn proefschrift de vraag welke zorgonderdelen waarin kennis wordt gedeeld, te automatiseren zijn

en hoe deze automatisering te bewerkstelligen is.

Het werk richtte zich op het automatiseren van twee aspecten van zorg die traditioneel gezien menselijke supervisie vereisen, namelijk het genereren van persoonlijk advies voor schizofreniepatiënten en het vinden van het beste vectorautoregressiemodel voor digitale patiëntendagboeken. Voor beide doelen werd in het onderzoek een aantal belangrijke stappen gezet. Zo is aangetoond dat het geven van advies aan schizofreniepatiënten, een taak die voorzichtigheid en nauwkeurigheid vereist, zeer goed te automatiseren is. Dat geldt ook voor het vinden van het optimale vectorautoregressiemodel (een succesvolle analysemethode uit de econometrie) voor digitale patiëntendagboeken.

10-9-2014: promotie Marrit de Boer 'Antipsychotic treatment and sexual functioning: from mechanisms to clinical practice'

Medicijnen die worden gebruikt in de behandeling van psychosen (antipsychotica) leiden regelmatig tot seksuele bijwerkingen, terwijl patiënten deze middelen vaak langdurig gebruiken. In het proefschrift van Marrit de Boer wordt beschreven welke factoren

betrokken zijn bij seksueel functioneren en op welke manier antipsychotica het seksueel functioneren kunnen beïnvloeden. Het blijkt dat de kans op seksuele

bijwerkingen verschilt per antipsychoticum. Deze verschillen zijn te herleiden tot de farmacologische kenmerken van de verschillende antipsychotica, onder andere de invloed op het dopaminesysteem in de hersenen. In het proefschrift wordt ook een vragenlijst beschreven waarmee seksuele bijwerkingen systematisch kunnen worden uitgevraagd.

Daarnaast geeft het onderzoek informatie over hoe mensen die antipsychotica gebruiken en seksuele bijwerkingen ervaren via speciale behandelingsstrategieën geholpen kunnen worden. Er worden praktische adviezen gegeven die artsen kunnen gebruiken in de klinische praktijk. Als artsen niet beginnen over seksuele bijwerkingen, blijft het in driekwart van de gevallen onbesproken. Het is dus belangrijk dat artsen het onderwerp bespreekbaar maken, om samen met de patiënt de juiste afwegingen te kunnen maken.

12-11-2014: Promotie Nadine Troquete 'START-ing risk assessment and shared care planning in out-patient forensic psychiatry: Results from a cluster randomized controlled trial'

Op 12 november 2014 promoveerde Nadine Troquete op haar proefschrift 'START-ing risk assessment and shared care planning in out-patient forensic psychiatry: Results from a cluster randomized controlled trial'. Haar conclusie was dat cliënten die in een ambulante

setting forensisch psychiatrische behandeling ontvangen, minder vaak terugvallen in strafbaar gedrag, zich beter voelen en beter functioneren. Ze benadrukte dat er geen bewijs gevonden kan worden dat de verbeteringen toe te schrijven waren aan de interventie, een combinatie van risicotaxatie en shared decision making in de klinische praktijk. Daarom is meer onderzoek naar de effectiviteit van risicotaxatie-instrumenten nodig.

Om gewelddadig gedrag van psychiatrische cliënten te voorkomen, worden in de forensische psychiatrie risicotaxatie-instrumenten gebruikt. Verrassend genoeg is er weinig onderzoek gedaan naar of deze instrumenten geschikt zijn en goed werken in de praktijk. Troquete onderzocht of de effectiviteit van de behandeling toenam door risicotaxatie te combineren met Shared Decision Making (SDM) – het betrekken van de cliënt bij zijn of haar psychiatrische behandeling. Zij voerde haar Risk Assessment and Care Evaluation (RACE) studie uit bij drie psychiatrische afdelingen van achtereenvolgens Lentis, GGZ Friesland en GGZ Drenthe.

Voor de publicaties uit haar proefschrift ontving Nadine Troquete in december 2013 de Koningsheideprijs. Het proefschrift van Nadine Troquete is verschenen als deel 35 in de RGOc-reeks.

Nieuwe uitgave in de RGOc-reeks

Naast de hierboven genoemde proefschriften verscheen er nog een publicatie in de RGOc-reeks:

Manual for Facilitating A Peer Support Group. A nursing intervention.

Auteurs: Stynke Castelein en Pieter Jan Mulder. Het 'Draaiboek voor het begeleiden van een lotgenotengroep voor mensen met een psychosegevoeligheid. Een verpleegkundige interventie' is nu ook in het

Engels vertaald. Het draaiboek is bedoeld voor verpleegkundigen die zelf een lotgenotengroep voor mensen met schizofrenie of een aanverwante stoornis willen begeleiden. In deze uitgave zijn de onderzoeksbevindingen uit het proefschrift van Stynke Castelein 'Guided peer support groups for psychosis: A randomized controlled trial' (2009) verwerkt. In het draaiboek zijn naast de randvoorwaarden voor implementatie en de rol van de begeleider een onderitelde DVD met o.a. voorbeeldsessies en een interview opgenomen. De DVD is een hulpmiddel bij het starten van een lotgenotengroep en wordt eveneens gebruikt in de training voor de begeleiders.

Het draaiboek is verschenen als deel 34 in de RGOc-reeks.

De stuurgroep van het RGOc bestaat uit de leden van de Raden van Bestuur van de betrokken noordelijke ggz instellingen en het bestuurslid Onderwijs, Onderzoek en Opleiding UCP/UMCG, met het hoofd RGOc als adviseur. De stuurgroep beslist over de financiële randvoorwaarden voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma.

Het onderzoekcentrum bestaat – naast een kernformatie – uit wetenschappelijke en ondersteunende medewerkers van het UMCG, Lentis, GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Dimence, Mediant en sinds november 2014 ook van GGZ Noord Holland Noord en Verslavingszorg Noord-Nederland, die participeren in bij het centrum passend onderzoek. Tezamen vormen zij het *wetenschappelijk platform* van het RGOc, waarin hulpverleners in de praktijk van de noordelijke ggz en wetenschappelijke onderzoekers samenwerken aan gemeenschappelijke onderzoeksvraagstellingen. Het Hoofd van het RGOc is belast met de algehele coördinatie, afstemming en leiding van het onderzoekcentrum. Hij treedt tevens op als adviseur van de stuurgroep. De kernformatie is actief betrokken bij de verschillende projecten door begeleiding, methodologische ondersteuning en bij analyse van data en schrijven van rapporten en artikelen. De kernformatie van het RGOc bestaat naast de programmaleider uit (senior-)onderzoekers, een databasemanager en secretaresse/PR functionaris. Naast de kernformatie is er een groot aantal (parttime-) aanstellingen van onderzoekers en promovendi.

De hoofden van de Netwerken Ouderen psychiatrie, Stemmings- en Angststoornissen en Psychotische Stoornissen en hoofd Datawarehouse vormen samen de nieuwe RGOc-staf. Deze staf overlegt op vaste momenten over de voortgang en onderlinge afstemming van de projecten.

Met de hoofden van het UCP en ICPE wordt regelmatig afgestemd over onderlinge samenwerking. De voortgang wordt bewaakt in maandelijks overleg met één van de stuurgroepleden (afdelingshoofd UCP) en de Stuurgroepvergaderingen.

Binnen het Wetenschappelijk Beraad (WB), bestaande uit de A- en P-opleiders van de instellingen en senior-onderzoekers van het RGOc, worden de hoofdlijnen van het onderzoeksprogramma's en de lopende onderzoeken in de zes ggz instellingen besproken en op elkaar afgestemd. Het WB staat garant voor goede betrekkingen met de zes ggz instellingen en kan waar nodig invloed uitoefenen. Het WB werkt samen met Lentis-R, Wetenschappelijk Onderzoek en Opleiding (WO & O, GGZ Friesland), COP (GGZ Drenthe) en de Commissies Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van Dimence en Mediant. In 2014 is het Wetenschappelijk Beraad niet als zodanig bij elkaar geweest. In plaats hiervan is in juni 2014 een invitationale conference gehouden waar leden van het WB samen met de Stuurgroep het RGOc-5 jarenplan hebben besproken en goedgekeurd. Besloten is om deze invitationale conference jaarlijks te houden in de maand juni. Daarnaast zullen de leden van het WB ook in december, voorafgaand aan het RGOc symposium bij elkaar komen. Voor de samenstelling van het WB zal in 2015 gezocht worden naar uitbreiding, en dan meer in de richting van de hoofdonderzoekers van de instellingen. Het Noord-Nederlands Netwerk Psychotische Stoornissen (NNNPS, voorheen *Onderzoekslijn Psychotische Stoornissen*, OPS), bestaande uit onderzoekers en behandelaar/onderzoekers uit de in het RGOc participerende instellingen, komt maandelijks bijeen om het lopende onderzoek en nieuwe plannen te bespreken.

De Noord-Nederlandse Netwerken Stemnings- en Angststoornissen (NNNSA) en Ouderenpsychiatrie (NNNOP) hebben twee-maandelijks bijeenkomsten waarin het lopende onderzoek en nieuwe plannen besproken worden. De deelnemers bestaan uit behandelaren en onderzoekers van de RGOc instellingen.

De RGOc communicatie-structuur

Het bureau van het RGOc beschikt over een communicatiemedewerker voor 0,5 fte. In 2014 werden naast in totaal vier symposia c.q. nascholings(mid)dagen een groot aantal trainingen en consensusbijeenkomsten in het kader van de RGOc Academie georganiseerd. Deze trainingen en consensusbijeenkomsten zijn met name bedoeld voor de vele onderzoeksassistenten en behandelaren die binnen de RGOc-netwerken werkzaam zijn.

De nieuwsbrief, het jaarverslag, de RGOc-reeks, de RGOc-website en het RGOc-intranet zijn belangrijke communicatiemiddelen. Zij werden dit jaar opnieuw ingezet voor het zichtbaar maken van het RGOc.

Alle symposia, nascholingen en trainingen van het RGOc worden geëvalueerd door middel van een online vragenformulier. De respons op de digitale evaluatieformulieren is goed, vergelijkbaar met de papieren formulieren.

Website en intranet

De RGOc website brengt het laatste nieuws over onderzoek, publicaties, symposia, trainingen en nascholingen van het RGOc. Daarnaast wordt er informatie gegeven over het RGOc en de verschillende onderzoekslijnen. Op het intranet kunnen leden adressen en telefoonnummers vinden van betrokkenen bij het RGOc. Onderzoekers kunnen samenvattingen

van hun onderzoek plaatsen en zo nodig editen. De samenvattingen van de onderzoeken op de publieke website worden dan automatisch aangepast.

Nieuwsbrief

Sinds 2009 geeft het RGOc een digitale nieuwsbrief uit. In 2014 zijn er acht elektronische nieuwsbrieven van het RGOc verschenen. De RGOc- nieuwsbrief informeert geïnteresseerden over de laatste ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, subsidies, promoties, publicaties, symposia en nascholingen en trainingen in het kader van de RGOc Academie. Sinds 2014 worden er interviews met onderzoekers in de nieuwsbrief opgenomen. In 2014 werden Lian van der Krieke (RGOc), Rob van den Brink (RGOc), Lex Wunderink (GGZ Friesland), Sjoerd Sytema (RoQua), Stynke Castelein (Lentis), Sjoerd van Belkum en Ruud Kortekaas (UMCG/NIC) en André Aleman en Marie José van Tol (UMCG/NIC) geïnterviewd door onze reporter, Rudi Diekstra. Aanmelden voor de RGOc nieuwsbrief kan via de website van het RGOc, www.RGOc.nl. Daar zijn ook de eerder uitgegeven nieuwsbrieven te vinden. Eind 2014 waren er 1927 abonnees op de RGOc nieuwsbrief.

Naast de RGOc nieuwsbrief is er in 2014 een nieuwsbrief verschenen van de GROUP-studie. Alle nieuwsbrieven zijn na te lezen op www.RGOc.nl, onder 'Nieuws/nieuwsbrieven'.

Uitgaven en publicaties van het RGOc

Het RGOc brengt in eigen beheer publicaties en rapporten uit. In de RGOc-reeks worden onderzoeksrapporten, meetinstrumenten, proefschriften uitgebracht worden. Een redactieraad beslist of een publicatie thuishoort in de RGOc-reeks, en toetst de inhoud ervan aan de kwaliteitscriteria.

De samenstelling van de diverse gremia:

Stuurgroep

- ▶ Drs. W. Teer (voorzitter), Raad van Bestuur GGZ Friesland
- ▶ Drs. H.J. van den Berg, geneesheer-directeur en lid Raad van Bestuur Mediant
- ▶ Drs. C.L. Bruinsma, Raad van Bestuur Lentis
- ▶ Drs. E.S. van der Haar, Raad van Bestuur GGZ Drenthe
- ▶ Mr. R.B.M. Jaspers, Raad van Bestuur Verslavingszorg Noord-Nederland
- ▶ Mw. drs. M.C. van Putten, Raad van Bestuur GGZ Noord Holland Noord
- ▶ Prof. dr. R.A. Schoevers, Bestuurslid Onderwijs, Onderzoek en Opleiding UCP/UMCG
- ▶ Mw. drs. H. van der Wal, lid Raad van Bestuur Dimence

Stuurgroep RoQua

- ▶ Drs. W. Teer, Raad van Bestuur GGZ Friesland
- ▶ Drs. E.S. van der Haar, Raad van Bestuur GGZ Drenthe
- ▶ Drs. C.L. Bruinsma (voorzitter), Raad van Bestuur Lentis
- ▶ Prof. dr. R.A. Schoevers, Bestuurslid Onderwijs, Onderzoek en Opleiding UCP/UMCG
- ▶ Drs. A.C. van Esterik, lid Raad van Bestuur GGZ Centraal
- ▶ Dhr. O. Dekker MHA, lid Raad van Bestuur GGZ Oost-Brabant
- ▶ Drs. A.A. Rietveld, voorzitter Raad van Bestuur Accare
- ▶ Drs. L. de Grunt, lid Raad van Bestuur GGZ West Noord-Brabant

RGOC staf

- ▶ Dr. R. Bruggeman, senioronderzoeker/psychiater en hoofd RGOC (0,8 fte)
- ▶ Prof.dr. R.C. Oude Voshaar, ouderenpsychiater UCP/UMCG
- ▶ Dr. H.G. Ruhé, psychiater en hoofd behandelzaken stemmings- en angststoornissen UCP/UMCG
- ▶ Dr. S. Sytema, hoofd Datawarehouse, senioronderzoeker RGOC

Kerninformatie van het RGOC

- ▶ Dr. R. Bruggeman, senioronderzoeker/psychiater en hoofd RGOC (0,8 fte)
- ▶ Mw. Dr. A.A. Bartels, senioronderzoeker (0,7 fte)
- ▶ Dr. R.H.S. van den Brink, senioronderzoeker (1,0 fte)
- ▶ Mw. dr. J.T. van Busschbach, senioronderzoeker (0,5 fte)
- ▶ Mw. dr. J.A.J. van der Krieke, coördinator netwerk E-Health (0,4 fte)
- ▶ Mw. M. Messchendorp, communicatiemedewerker (0,5 fte)
- ▶ Dr. S. Sytema, senioronderzoeker (0,5 fte)
- ▶ Drs. E. Veermans, databasemanager (0,4 fte)
- ▶ Mw. dr. E. Visser, onderzoeker (1,0 fte)
- ▶ Mw. dr. F.E.A. Verhoeven, coördinator netwerk stemmings- en angststoornissen (0,8 fte)

Wetenschappelijk Beraad in 2014

- ▶ Dr. R. Bruggeman, hoofd RGOC
- ▶ Dr. R.H.S. van den Brink, senioronderzoeker RGOC
- ▶ Dr. S. Sytema, senioronderzoeker RGOC
- ▶ Mw. dr. J.T. van Busschbach, senioronderzoeker RGOC
- ▶ Drs. L. Timmerman, a-opleider GGZ Drenthe
- ▶ Drs. P. Mul, p-opleider Lentis

- ▶ Mw. dr. S. Castelein, onderzoeker Lentis en RGOC
- ▶ Dr. H. Knegtering, senior-onderzoeker Lentis en RGOC
- ▶ Dr. A. Wunderink, voorzitter onderzoekscommissie GGZ Friesland
- ▶ Drs. M. Steendam, p-opleider GGZ Friesland
- ▶ Mw. dr. F. Jörg, senioronderzoeker GGZ Friesland
- ▶ Mw. drs. A. Meijer, p-opleider GGZ Drenthe
- ▶ Mw. drs. L.M. Drost, beleidsmedewerker/onderzoeker GGZ Drenthe
- ▶ Mw. dr. C.J.M. van Velzen, p-opleider UCP
- ▶ Dr. P. Dingemans, senior-onderzoeker Mediant
- ▶ Prof.dr. G. Glas, a-opleider Dimence
- ▶ Drs. M. van de Weerd, p-opleider Dimence

Netwerk Psychotische Stoornissen

- ▶ Dr. R. Bruggeman, hoofd RGOC/psychiater Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
- ▶ Prof.dr. A. Aleman, hoogleraar cognitieve neuropsychiatrie Neuro Imaging Center UMCG
- ▶ Dr. E. Opmeer, neuropsycholoog Neuro Imaging Center UMCG
- ▶ Drs. J. Arends, psychiater/onderzoeker GGZ Drenthe
- ▶ Dr. A.A. Bartels-Velthuis, psycholoog/senior-onderzoeker RGOC en Lentis
- ▶ Dr. J.T. van Busschbach, pedagoog/senior-onderzoeker RGOC, Lector Windesheim
- ▶ Dr. S. Castelein, socioloog/senior-onderzoeker Lentis
- ▶ Dr. D. Cohen, psychiater/senior-onderzoeker GGZ Noord-Holland-Noord
- ▶ Dr. F. Jörg, psycholoog/senior-onderzoeker RGOC/ICPE UMCG en GGZ Friesland
- ▶ Dr. C. de Heer-Wunderink, onderzoeker RGOC en Hanzehogeschool
- ▶ Dr. R. Keet, psychiater/senior-onderzoeker GGZ Noord-Holland-Noord

- ▶ Dr. H.C. Klein, psychiater/senior-onderzoeker
Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
- ▶ Dr. H. Knegtering, psychiater/senior-onderzoeker
Lentis
- ▶ Dr. E.J. Liemburg, senior onderzoeker Lentis/RGOc/
UMCG
- ▶ Drs. A. Mahabir, psychiater/onderzoeker Dimence
- ▶ Drs. I. Oosterholt, psychiater/onderzoeker Dimence
- ▶ Dr. M. Pijnenborg, psycholoog/senior-onderzoeker GGZ
Drenthe en UMCG
- ▶ Dr. W. Veling, psychiater/onderzoeker Universitair
Centrum Psychiatrie UMCG
- ▶ Dr. E. Visser, senior-onderzoeker UMCG
- ▶ Drs. B.M. van der Vleugel, GZ-psycholoog GGZ Noord-
Holland-Noord
- ▶ Drs.drs. A. van der Waal, psychiater Dimence
- ▶ Dr. J.T.W. Wigman, onderzoeker RGOc/GGZ Friesland
- ▶ Drs. A.M. Wessels, psychiater/manager behandelen
Mediant
- ▶ Dr. A. Wunderink, psychiater/senior-onderzoeker GGZ
Friesland

Netwerk Ouderenpsychiatrie

- ▶ Mw. dr. M.L. Boshuisen, ouderenpsychiater Dignis,
Lentis
- ▶ Dr. Rob van den Brink, psycholoog/senior-onderzoeker
RGOc
- ▶ Dr. R. Bruggeman, hoofd RGOc/psychiater Universitair
Centrum Psychiatrie UMCG
- ▶ Drs. P. van Dalen, ouderenpsychiater Dimence
- ▶ Drs. T. Ehling, ouderenpsychiater GGZ Drenthe
- ▶ Dr. T. Dhondt, ouderenpsychiater GGZ Noord Holland-
Noord
- ▶ Drs. M. Kertokarijo, ouderenpsychiater GGZ Drenthe

- ▶ Prof. dr. R.C. Oude Voshaar, hoogleraar
ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie
UMCG
- ▶ Dr. R. Risselada, psychiater i.o., GGZ Friesland
- ▶ Mw. drs. S. Troost, ouderenpsychiater Dimence
- ▶ Drs. H. Venema, ouderenpsychiater/
programmamanager ouderen- en
ziekenhuispsychiatrie, GGZ Friesland
- ▶ Mw. drs. A.A. Verlinde, ouderenpsychiater Mediant
- ▶ Mw. dr. M. Zuidersma, bioloog, postdoc Universitair
Centrum Psychiatrie UMCG

Netwerk Stemmings- en Angststoornissen

- ▶ Mw. dr. A.A. Bartels-Velthuis, psycholoog/senior-
onderzoeker RGOc en Lentis
- ▶ Dr. E. Blaauw, onderzoeker, VNN
- ▶ Mw. dr. M. Boshuisen, ouderenpsychiater, Lentis
- ▶ Drs. V. van Bruggen, GZ psycholoog, Dimence
- ▶ Dr. H. Burger, UHD, Huisartsgeneeskunde UMCG
- ▶ Mw. dr. L. Christenhusz, GZ psycholoog, UD, Dimence
- ▶ Mw. drs. M. Dijkstra, manager behandelen, GGZ
NHN
- ▶ Drs. R. Dijkstra, psychiater, GGZ Friesland
- ▶ Dr. P. Dingemans, klinisch psycholoog, Mediant
- ▶ Dr. B. Doornbos, psychiater, onderzoeker, GGZ Drenthe
- ▶ B. Geerling, MANP, verpleegkundig specialist, Dimence
- ▶ Prof.dr. G. Glas, psychiater, Dimence
- ▶ Drs. E. Graafsma, beleidsverantwoordelijke, klinisch
psycholoog, GGZ NHN
- ▶ Drs. H.J.R. Hoenders, psychiater, Lentis
- ▶ Prof.dr. P. de Jonge, psycholoog, UMCG, UCP, ICPE
- ▶ Dr. L.J. Kalverdijk, kinderpсихиater, Accare
- ▶ Drs. J.R. Kamphuis, psychiater, Lentis/PsyQ
- ▶ Mw. dr. J. Karsten, psycholoog, GGZ Drenthe

- ▶ Mw. drs. L. Kronenberg, verpleegkundig specialist, Dimence
- ▶ Dr. H. Mulder, ziekenhuisapotheker, Wilhelmina Ziekenhuis Assen
- ▶ Mw. drs. H. Mulder, klinisch psycholoog, teamleider zorg, Dimence
- ▶ Drs. M.D. Oosterhoff, kinder- en jeugdpsychiater, Lentis
- ▶ Mw. dr. A.S. Oosterbaan, psychiater, Synaeda
- ▶ Drs. R. Panjer, psycholoog, Mediant
- ▶ Drs. H.J. Pot, psychiater, GGZ Drenthe
- ▶ Dr. A. Risselada, ziekenhuisapotheker, Wilhelmina Ziekenhuis Assen
- ▶ Dr. H.G. Ruhé, psychiater, UMCG, UCP
- ▶ Prof.dr. R.A. Schoevers, psychiater, UMCG, UCP
- ▶ Mw. drs. A. Stevens, psychiater, Dimence
- ▶ Dr. S. Sytema, socioloog/senior-onderzoeker RGOc
- ▶ Drs. A. Tinga-Raeven, GZ psycholoog, GGZ Friesland
- ▶ Mw. dr. F.E.A. Verhoeven, onderzoeker, RGOc
- ▶ Dr. S.O. de Vries, psychiater, GGZ Friesland
- ▶ Drs. J. Walraven, klinisch psycholoog, Dimence
- ▶ Drs. G. Williams, klinisch psycholoog, Dimence
- ▶ Dr. A. Wunderink, psychiater, GGZ Friesland
- ▶ Mw. G. Huijsse MSc, projectmanager ehealth, Dimence Groep
- ▶ Dhr. drs. J. Hinrichs, programmaleider e-Health Accare
- ▶ Dhr. S. Holterman MSc, Zorg Innovatie Forum
- ▶ Mw. Dr. Ir. M. Hettinga, lector ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim
- ▶ Mw. S. Jansen, Coordinator Zorginnovatie en digitalisering, Dimence Groep
- ▶ Dr. J.A.J. van der Krieke, onderzoekscoördinator, RGOc
- ▶ Dhr. F.O. Kroese, projectmanager e-health, Lentis
- ▶ Mw. drs. M. van der Meer-Jansma, Hoofd Kwaliteit Innovatie Centrum, VNN
- ▶ Dhr. E. Poppen, adviseur Informatisering, GGZ Drenthe
- ▶ Mw. drs. A. Schilder, Hogeschooldocent en afstudeercoördinator Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool
- ▶ Mw. M. Schurer MSc, Hanzehogeschool, Lectoraat New Business & ICT
- ▶ Dr. S. Sytema, principal investigator, RGOc
- ▶ Mw. B. Roelofsen, verpleegkundig specialist, GGZ Noord-Holland-Noord
- ▶ Drs. D.C. van der Veen, voorzitter eHealth projectgroep, UCP
- ▶ Drs. E. Veermans, technisch adviseur, RGOc

Netwerk e-Health

- ▶ Dr. N. Boonstra, senior-onderzoeker, opleider verpleegkundig specialist en hogeschool docent, GGZ Friesland/NHL
- ▶ Dr. M. Dekker, psycholoog, senior-onderzoeker, Lentis
- ▶ Dhr. M. Dijkman, projectmanager Innovatie & eHealth/manager MindUp Reactivering, GGZ Friesland
- ▶ Mw. drs. A. Dol, Hanzehogeschool, Instituut voor Communicatie, Media en IT

Redactieraad RGOc-reeks

- ▶ Mw. dr. A.A. Bartels-Velthuis
- ▶ Dr. R.H.S. van den Brink, voorzitter
- ▶ Mw. M. Messchendorp, secretaris
- ▶ Dr. S. Sytema

Wetenschappelijk platform

In het jaar 2014 omvatte het wetenschappelijk platform van het RGOc 130 personen, bestaande uit senior-onderzoekers, behandelaar/(senior-)onderzoekers, waaronder psychiaters, psychologen, sociologen, biologen, verpleegkundigen, researchassistenten en ICT-ontwikkelaars.

Daarnaast waren er in 2014 40 promovendi, met een zeer gevarieerde disciplinaire achtergrond. Vier van hen promoveerden in 2014.

De financiering van het wetenschappelijk onderzoek van het RGOc rust op de jaarlijkse bijdragen van de participerende instellingen, ca. € 600.000. Het budget van RGOc behelst de structurele bekostiging van de kernformatie. De begroting wordt ieder jaar voorgelegd aan de RGOc stuurgroep. Ook wordt aan de Stuurgroep jaarlijks verantwoording afgelegd door het hoofd van het RGOc middels een financieel jaarverslag.

Elk onderzoek heeft vaak een eigen (aanvullende) financiering die bestaat uit een mix van 1e (UMCG), 2e (ZonMw, NWO), 3e (overheid, particuliere fondsen) en 4e (industrie) geldstroom. De omvang van deze extra financiële middelen bedroegen in het verslagjaar naar schatting € 900.000 (los van de financiering door de ggzinstelling zelf). De verantwoordelijkheid voor deze vorm van financiering berust bij de betrokken projectleider.

Promovendi RGOc ultimo 2014

42

Naam promovendi	Instelling	Discipline	Positie	Promotor(en)
Apeldoorn, Sanne	UMCG	Psychiater i.o.	Behandelaar/onderzoeker	prof.dr. R.A. Schoevers; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. W. Veling
Bais, Leonie	Lentis	Psycholoog	Onderzoeker	prof.dr. A. Aleman; copromotor: dr. H. Knegtering
Belkum, Sjoerd van	UMCG	Psychiater i.o.	Behandelaar	prof.dr. R.A. Schoevers, copromotor: dr. R. Kortekaas
Boerhout, Cees	Lentis	Vaktherapeut	Behandelaar	prof.dr. H.W. Hoek, prof.dr. D. Wiersma; copromotor: dr. J.T. van Busschbach, dr. M. Swart
Bruins, Joanneke	RGOc	Psycholoog	AIO	prof.dr. E. van den Heuvel; copromotoren: dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. F. Jörg, dr. R. Bruggeman
Dijk, Marjolein van	GGZ-NHN	Gezondheids-wetenschapper	Onderzoeker	prof.dr. G.A.M. Widdershoven; copromotoren: dr. E.G.M. Landeweer, dr. G. Schout
Dlabac-de Lange, Jozarni	UMCG	Psychiater	Behandelaar	prof.dr. A. Aleman; copromotor: dr. H. Knegtering
Donkersgoed, Rozanne van	GGZ Friesland	Psycholoog	Behandelaar/onderzoeker	prof.dr. A. Aleman, copromotoren: dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. A. Wunderink
Drost, Louisa	GGZ Drenthe	Psycholoog	Beleidsmedewerker	prof.dr. G. Schippers; copromotoren: dr. S. Sytma, prof.dr. P. Cuijpers
Ende, Peter van der	Universiteit van Tilburg	Psycholoog	Onderzoeker	prof.dr. J. van Weeghel; copromotoren: dr. J.T. van Busschbach, dr. E.L. Korevaar
Es, Frank van	UMCG	Psychiater	Behandelaar/onderzoeker	prof.dr. D. Wiersma; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. W. Veling
Geraets, Chris	UMCG	Psycholoog	AIO	prof.dr. R.A. Schoevers; copromotor: dr. W. Veling
Geugies, Hanneke	UMCG	Psycholoog	Onderzoeker	prof.dr. R.A. Schoevers; copromotor dr. H.G. Ruhé
Islam, Atiquil	UMCG	Biostatisticus	AIO	prof.dr. E. van den Heuvel; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. B.A. Alizadeh

Titel of onderwerp proefschrift	Geplande promotiedatum
Rol van ethniciteit bij het beloop van psychosen	2017
Treatment of schizophrenia with repetitive transcranial magnetic stimulation	2015
Pulsed electromagnetic fields in treatment of depression	2017
Psychomotorische therapie en agressieregulatie bij eetstoornissen	2016
Metabolic syndrome in people with severe mental illness	2017
Eigen Kracht conferenties ter voorkoming van dwang bij EPA	2015
Repetitive Transcranial Magnetic Stimulation (rTMS) for negative symptoms of schizophrenia	2015
Metacognitie bij mensen met schizofrenie	2016
Preventieve online ondersteuning voor KOPP jongeren	2015
Ouderschap met succes en tevredenheid	2015
Cognitie, outcome en schizofrenie	2015
Virtual Reality in psychosis - Interactions between the individual and social context	2017
Impaired REinforcement Learning and insufficient Antidepressant Treatment Effects in Treatment Resistant Depression (RELATE-TRD): A multimodality neuroimaging study	2016
Model-based clustering and genetic association of cognition in schizophrenia	2016

Naam promovendi	Instelling	Discipline	Positie	Promotor(en)
Jong, Steven de	GGZ Drenthe	Psycholoog	AIO	prof.dr. A. Aleman, copromotor: dr. G.H.M. Pijnenborg
Klaasen, Nicky	UMCG	Psycholoog	Onderzoeker	prof.dr. A. Aleman, copromotor dr. E. Opmeer
Kos, Claire	UMCG	Psycholoog	Onderzoeker	prof.dr. A. Aleman, copromotoren: dr. H. Knegtering, dr. M.J. Van Tol
Kranenburg, Griek van	GGZ Drenthe	Psycholoog	Behandelcoördinator/onderzoeker	prof.dr. C.L. Mulder, prof.dr. D. Wiersma; copromotor: dr. R.H.S. van den Brink
Looijmans, Anne	UMCG	Psycholoog	AIO	prof. dr. R.A. Schoevers, prof.dr. R.P.Stolk; copromotoren: dr. F. Jörg, dr. E. Corpeleijn
Malda, Aaltsje	GGZ Friesland	GZ psycholoog	Behandelaar/onderzoeker	prof.dr. A.Aleman, copromotoren: dr. N. Boonstra, dr. G.H.M. Pijnenborg
Renard, Selwyn	RUG	Psycholoog	Promovendus	prof.dr. A. Aleman, copromotor: dr. G.H.M. Pijnenborg
Sanches, Sarita	Altrecht GGZ	Psycholoog	AIO	prof.dr. J. van Weeghel; copromotoren: dr. J.T. van Busschbach, dr. W. Swildens
Scheffers, Mia	Hogeschool Windesheim Zwolle	Bewegingswetenschapper	Docent PMT	prof.dr. D. Wiersma; copromotor: dr. R. Bosscher, dr. J.T. van Busschbach
Scholte-Stalenhoef, Anne Neeltje	UMCG	Psychiater	Psychiater	prof.dr. D. Wiersma, prof. dr. R.A. Schoevers; copromotor: dr. R. Bruggeman
Simoons, Mirjam	UMCG	Apotheker	AIO	prof.dr. R.A. Schoevers, prof.dr. A. van Roon; copromotoren: dr. H.G. Ruhé, dr. H. Mulder, dr. B. Wilffert, dr. R. Bruggeman
Steenhuis, Laura	RUG	Psycholoog	AIO	prof.dr. A. Aleman, copromotoren: dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. M.H. Nauta, dr. A.A. Bartels-Velthuis

Titel of onderwerp proefschrift	Geplande promotiedatum
Metacognitieve vaardigheden bij psychotische stoornissen	2017
The neural basis of apathy in schizophrenia	2016
The treatment of apathy in schizophrenia with transcranial magnetic stimulation	2016
Effects of compulsory treatment for homeless subjects who are suffering from both addiction and mental health problems	2016
Lifestyle interventions in psychiatry	2017
Behavioral activation for Negative symptoms (BANS-NL)	2018
Psychotic disorders and dissociation	2016
Kosteneffectiviteit van de Individuele Rehabilitatiebenadering	2018
Het meten van lichaamsbeleving	2018
Coping en schizofrenie	2018
Monitoring Outcomes of Psychiatric Pharmacotherapy in the Assen Region (MOPHAR)	2017
Psychotic experiences, social cognition and family social functioning in young adulthood	2017

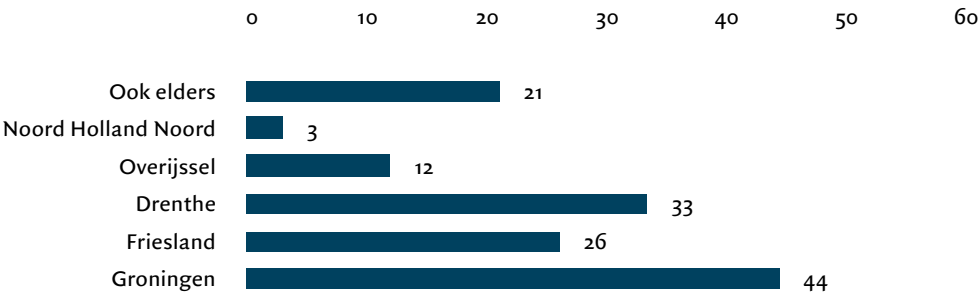
Naam promovendi	Instelling	Discipline	Positie	Promotor(en)
Stiekema, Annemarie	Lentis	Psycholoog	AIO	prof.dr. R.A. Schoevers, prof.dr. A. Aleman; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. L. van der Meer
Stouwe, Elise van der	RGOc/RUG	Psycholoog	AIO	prof.dr. A. Aleman; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. J.T. van Busschbach, dr. G.H.M. Pijnenborg
Tasma, Magda	Lentis	Psycholoog/ neuroweten- schapper	Onderzoeker	prof.dr. P.A.E.G. Delespaul; dr. S. Castelein, dr. H. Knegtering, dr. E.J. Liemburg
Veerman, Selene	GGZ-NHN	Psychiater	Behandelaar	prof.dr. L. de Haan; copromotor dr. R. Schulte
Velde, Jorien van der	UMCG	Psycholoog	AIO	prof.dr. A. Aleman, prof.dr. D. Wiersma; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. L. van der Meer
Vleugel van der, Berber	GGZ-NHN	GZ-psycholoog	Behandelaar	prof.dr. M. van der Gaag en prof.dr. A. de Jongh
Vogel, Sjoerd	Lentis	Klinisch epide- mioloog/ver- pleegkundige	Verpleegkundige, promovendus	prof.dr. M. van der Gaag, prof.dr. P.F. Roodbol; copromotoren: dr. S. Castelein, dr. H. Knegtering, dr. E.J. Liemburg
Voogt, Amar	GGZ-NHN	Verpleegkun- dig specialist	Medewerker kwaki- teitsbewaking	prof.dr. T. van Achterberg; copromotoren: dr. P.J.J. Goossens, dr. M.A. Nugter
Vos, Annerieke de	GGZ Drenthe	Psycholoog	Behandelaar/onder- zoeker	prof.dr. A. Aleman; copromotoren: dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. L. van der Meer
Vries de, Bertine	RGOc/ RUG	Psycholoog	AIO	prof.dr. A. Aleman; copromotoren: dr. R. Bruggeman, dr. J.T. van Busschbach, dr. G.H.M. Pijnenborg

Titel of onderwerp proefschrift	Geplande) promotiedatum
The effect of lifestyle interventions, compensation of cognitive impairments and increasing activities of daily living on recovery, empowerment and quality of life in chronic psychiatric patients	2015
Beat Victimisation: Psychomotor assertiveness training with elements of kickboxing for people with psychotic disorders	2019
Treatment-E-AssisT (TREAT): Assisting professionals in treating schizophrenia patients by combining Routine Outcome Monitoring and the newest treatment guidelines	2018
Memantine Additie bij Clozapine (MAC)	2017
Emotion regulation in schizophrenia	2015
Treating Trauma in Psychosis	2017
HospitalitY Project: Lotgenotencontact en vaardigheidstraining 'on the spot' voor mensen met schizofrenie	2017
De verpleegkundige interventie 'structuur bieden'	2015
Neurocognitie en beperkt ziekte inzicht bij mensen met schizofrenie	2015
Beat Victimisation: Psychomotor assertiveness training with elements of kickboxing for people with psychotic disorders	2018

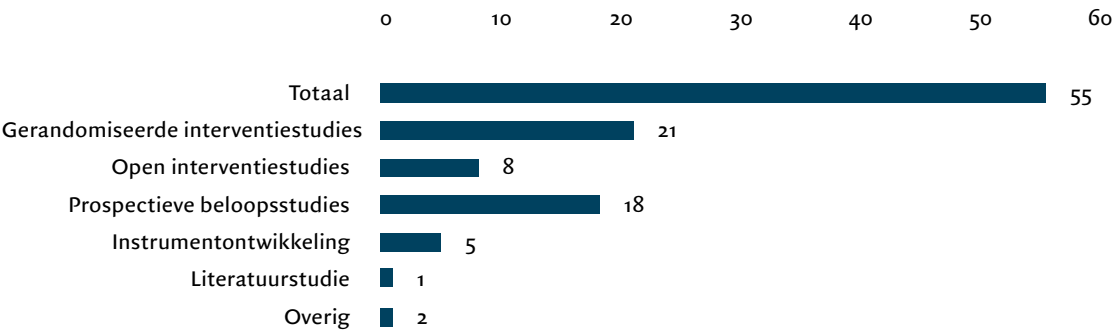
Onderzoek, de stand van zaken

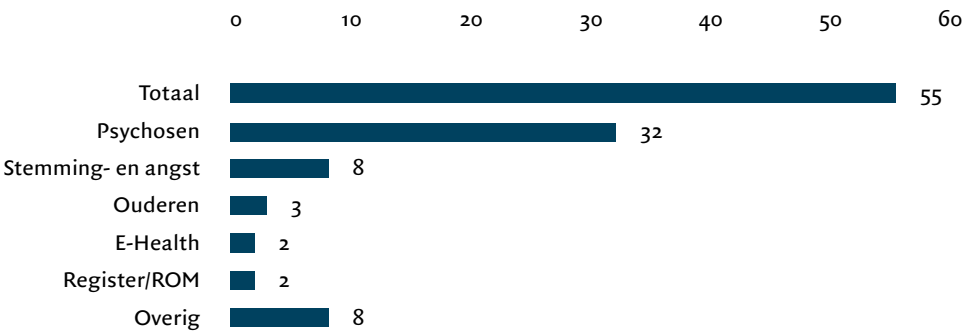
Aantal onderzoeken, naar locatie

Aantal onderzoeken, naar type

Aantal onderzoeken, naar onderzoekslijn

Programma en werkwijze

Het RGOc brengt onderzoekers in de vier noordelijke provincies samen die op het terrein van ggz-onderzoek werkzaam zijn. Het gaat vooral om onderzoek en evaluatie in de vorm van omschreven wetenschappelijke projecten wat betreft doelstelling, personele inzet, duur en kosten, bij voorkeur door middel van gecontroleerd onderzoek en leidend tot publicatie in (inter)nationale tijdschriften voor verdere verspreiding en implementatie.

Prioriteit heeft het onderzoek naar doelmatigheid en effectiviteit van specifieke interventies, inclusief de evaluatie van protocollen en richtlijnen. De doelgroepen worden gevormd door patiëntenpopulaties binnen de drie netwerken.

Door de verdere integratie van de gegevens vanuit Routine Outcome Monitoring binnen het Datawarehouse zijn deze gegevens steeds toegankelijker voor klinisch onderzoek. Zo worden de ROM-metingen in Friesland en Groningen nu gebruikt als baseline meting voor lifestyle interventies. Ook lukt het steeds beter om deze gegevens te gebruiken om zicht te krijgen op patiënten die in aanmerking zouden kunnen komen voor onderzoek.

In de afgelopen jaren is er bovendien in toenemende mate een beroep gedaan op het Psychiatrisch Casus Register Noord-Nederland, om gegevens van de zorgconsumptie toe te kunnen voegen aan klinische metingen. Zo kan bijvoorbeeld het beloop van patiënten met een psychose in de provincie Groningen in kaart gebracht worden.

In het overzicht vindt u alle onderzoek genoemd waarbij het RGOc betrokken is, met daarbij de onderzoekers en de eventuele publicaties (die achterin voluit vermeld staan). Voor een uitgebreidere beschrijving van de projecten verwijzen wij u graag naar de website, www.RGOc.nl.

In het verslagjaar was er sprake van 55 omschreven projecten die door het RGOc worden begeleid of ondersteund. 44 onderzoeken lopen alleen of mede in Groningen, 26 in Friesland, 33 in Drenthe, 12 in Overijssel en 3 in Noord Holland Noord. Aan 21 onderzoeken werken ook instellingen elders in Nederland of Europa mee.

Een groot deel van de onderzoeken zijn gerandomiseerde of open interventiestudies. Ook de prospectieve beloopstudies zijn goed vertegenwoordigd. Een kleiner aantal betreffen literatuurstudies, instrumentontwikkeling of overig onderzoek. Er liepen in 2014 twee projecten op het gebied van de forensische psychiatrie, waarvan er één, het RACE onderzoek, inmiddels is afgesloten. Twee projecten betreffen registerregistratie of routine outcome monitoring.

Overzicht lopend onderzoek 2014

52

E-Health

Beeldcommunicatie in de GGZ 54

E-health voor POH-GGZ 54

Ouderenpsychiatrie

Pilotonderzoek COP-interventie 54

ROM-GPS 54

Voeding en ouderenpsychiatrie 55

Psychotische stoornissen

Apathie 55

AVHRS-Q 55

BANS 55

BeST 55

BEVIC 55

CAT 56

FEDOZ 56

GROUP-study 56

Herstel en cognitief functioneren 56

HY 56

I-CGT 57

LION 57

Metacognitie en ziekte-inzicht 57

MetS in psychose 57

Natuurlijke medicatie schizofrenie 57

On the Road (Vroegdetectie) 58

Osteoporose en antipsychotica 58

PAD 58

Personality and Coping in PROGR-S 58

PHAMOUS 58

Pilot Functionele Remissie 59

PROGR-S 59

PSYCHE 59

RAF 59

REFLEX 59

TREAT 60

TRENSS 60

TRENSS2 60

Triadekaart: effecten 60

Virus, ontsteking en psychose 60

VRET.P 61

Register/RoQua

PCR-NN 61

RoQua/ROM 61

Stemmings- en angststoornissen

Hartcoherentie 61

IT-D 61

MOPHAR 61

NESDA 61

RELATE-TRD 62

SLEEPREG-BD 62

STEPPS-BD 62

tPEMF 62

Overig onderzoek

Begeleid ouderschap 62

Duurzaam Verblijf 63

E-KOPP project 63

KEA-IRB 63

KIM 63

Lichaamsbeleving en PMT 63

MOVE 64

PMT en agressieregulatie 64

Op de pagina's hierna zijn bovenstaande onderzoeksprojecten vermeld met een korte omschrijving, looptijd, de namen van de onderzoekers, samenwerking, financiering en eventuele publicaties. Een volledige beschrijving vindt u op onze website [http://www.RGOc.nl/#home/onderzoek/samenvattingen onderzoek](http://www.RGOc.nl/#home/onderzoek/samenvattingen%20onderzoek).

Lopende onderzoeksprojecten in 2014

E-health	
Beeldcommunicatie in de GGZ	Beeldcommunicatie in de GGZ. Professionele afwegingen in een veranderende zorgpraktijk
Onderzoekers	Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen het e-health netwerk van het RGOc.
Samenwerking	Behalve de RGOc-instellingen wordt samengewerkt met Hogeschool Windesheim, Hanzehogeschool, Accare en het Zorg Innovatie Forum.
Financiering	Stichting Innovatie Alliantie (€ 300.000,-)
Publicaties	Janssen R, Prins H, van Hout A, Nauta J, Hettinga M, van der Krieke L, Sytema S. Videoconferencing in mental health care. Professional dilemmas in a changing health care practice. Submitted.
E-health voor POH-GGZ	
Onderzoekers	Het project wordt uitgevoerd binnen het e-health netwerk van het RGOc.
Samenwerking	e-Health Netwerk
Financiering	Hanzehogeschool (€ 100.000,-)
Ouderenpsychiatrie	
Pilotonderzoek COP-interventie	Pilotonderzoek Clientgerichte Ouderen Psychiatrie (COP) interventie in de ambulante ouderenpsychiatrie
Onderzoekers	Dr. R.H.S. van den Brink, drs. W. Batelaan
Samenwerking	Dignis/Lentis en RGOc
Financiering	Dignis/Lentis en RGOc
ROM-GPS	
Onderzoekers	Prof.dr. R.C. Oude Voshaar, dr. R.H.S. van den Brink, dr. M. Zuidersma, drs. H. Venema, drs. R. Risselada
Samenwerking	Netwerk Ouderenpsychiatrie
Financiering	UCP/UMCG en RGOc

Voeding en ouderenpsychiatrie	Voeding en psychische gezondheid bij het ouder worden
Onderzoekers	Drs. M. Kertokarijo, Dr. R.H.S. van den Brink , Prof. Dr. R.C. Oude Voshaar, Dr. J.M. Geleijnse (Universiteit Wageningen)
Samenwerking	GGZ Drenthe, UCP/UMCG, RGOc, Wageningen Universiteit
Financiering	GGZ Drenthe, RGOc
Psychotische stoornissen	
Apathie	De neurale basis van apathie bij mensen met een vatbaarheid voor psychose
Onderzoekers	N. Klaasen MSc., dr. E.M. Opmeer, prof. dr. André Aleman
Samenwerking	Universitair Centrum Psychiatrie, Lentis, GGZ Drenthe, GGZ Friesland
Financiering	NWO VICI, ERC
AVHRS-Q	Validiteit van zelfinvulversie van het Auditory Vocal Hallucination Rating Scale (AVHRS) interview, de AVHRS-Q
Onderzoekers	Dr. A.A. Bartels-Velthuis, Drs. G. van de Willige
BANS	BANS, gedragsactivatie voor mensen met persisterende negatieve symptomen in beschermde woonvormen
Onderzoekers	drs. A. Malda, dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. N. Boonstra, prof.dr. A. Aleman
Samenwerking	GGZ Friesland, Mondriaan Limburg
Financiering	GGZ Friesland
BeST	Behandeling van auditieve hallucinaties met rTMS
Onderzoekers	drs. L. Bais, dr. A. Vercammen, prof. dr. A. Aleman, dr. H. Knegtering
Samenwerking	Lentis Research
Financiering	UMCG, € 80.000,-
BEVIC	Beat victimization! Psychomotorische weerbaarheidsstraining met kickbox-elementen voor mensen met een psychotische kwetsbaarheid
Onderzoekers	dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. J.T. van Busschbach, E. Horsseleberg MSc, dr. Cees Slooff, prof. dr. Andre Aleman, dr. Richard Bruggeman, dr. A.D. Stant, B. de Vries MSc, E.D.C. van der Stouwe MSc, drs. M. Kleen, E. van der Helm, C. Waarheid, A. Meerdink
Samenwerking	RUG, FAC GMW, klinische psychologie, NIC, GGZ Organisaties verbonden met RGOc.
Financiering	NWO, programma Geweld Tegen Psychiatrische Patienten € 580.248,-

CAT	Cognitieve Adaptatie Training als verpleegkundige interventie voor langdurig opgenomen patiënten met een ernstig psychiatrische aandoening
Onderzoekers	prof. Dr. André Aleman, dr. Richard Bruggeman, prof. dr. Jaap van Weeghel, dr. Lisette van der Meer, Annemarie Stiekema, MSc.
Samenwerking	GGZ Drenthe (Assen), Dijk en Duin (Castricum)
FEDOZ	Fact ErvaringsDeskundigen OnderZoek (FEDOZ) Een onderzoek naar ervaringen van ervaringsdeskundigen in FACT-teams
Onderzoekers	mw. drs. J. Cambier (Lentis), mw. dr. C. van Zelst (Universiteit Maastricht), mw. drs. D. Boertien (Phrenos), prof.dr. J. van Weeghel (Phrenos), prof. dr. P.A.E.G. Delespaul (Universiteit Maastricht), mw. dr. S. Castelein (Lentis/RGOc)
Samenwerking	Kenniscentrum Phrenos, FACT Nederland, Universiteit Maastricht
Financiering	Lentis
GROUP-study	Kwetsbaarheid en veerkracht bij eerste psychose (Geestkracht-programma)
Onderzoekers	mw. drs. J. van der Velde, drs. Md. A. Islam, mw. dr. E. Liemburg, mw. dr. A.A. Bartels-Velthuis, dr. B. Alizadeh, dr. H. Knegtering, prof. dr. E. van den Heuvel, prof. dr. A. Aleman, prof. dr. D. Wiersma, dr. R. Bruggeman
Samenwerking	UMC Utrecht, AMC Amsterdam en Universiteit Maastricht met de daaraan verbonden ggz instellingen
Financiering	ZonMw, UMCG, Ggz instellingen, farmaceutische industrieën (>€ 1.500.000,-)
Publicaties	Zie website (www.group-project.nl).
Herstel en cognitief functioneren	Voorspellen van functioneel en symptomatisch herstel op basis van cognitief functioneren
Onderzoekers	drs. F.D. van Es, mw. drs. E.J. Liemburg, dr. H.G.O.M. Smid, dr. R. Bruggeman
HY	HY - Hospitality Project: eetclub voor mensen met een psychotische kwetsbaarheid
Onderzoekers	mw. dr. E.J. Liemburg, mw. dr. M. Swart, dr. H. Knegtering, mw. prof.dr. P.F. Roodbol, prof.dr. M. van der Gaag, mw. dr. S. Castelein
Financiering	Stichting Roos/Lentis

I-CGT	Pilot onderzoek I-CGT; een studie naar de resultaten van de I-CGT als individueel hulpmiddel bij cognitieve gedragstherapie
Onderzoekers	mw. drs. A. Niersman, werkgroep CGT, R. Delissen, dr. R. Bruggeman, drs. F. van Es, mw. M. Rutgers.
Samenwerking	UCP
LION	Leefstijlinterventies bij ambulante patiënten met een ernstige psychiatrische aandoening
Onderzoekers	dr F. Jörg, dr. E. Corpeleijn, drs. A. Looijmans
Samenwerking	UMCG disciplinegroep Epidemiologie
Financiering	ZonMw (150.000) en matching door deelnemende Ggz instellingen € 250.000,-
Publicaties	Looijmans A et al, 2014
Metacognitie en ziekte-inzicht	Metacognitie en ziekte-inzicht bij mensen met schizofrenie, klinische en neuroimaging studies.
Onderzoekers	prof. dr. A. Aleman, mw. dr. G.H.M. Pijnenborg, mw. dr. L. van der Meer, S. de Jong MSc, mw. R. van Donkersgoed MSc, mw. A.E. de Vos MSc
Samenwerking	RGOc, Lentis, UCP
Financiering	GGZ Drenthe
Publicaties	Donkersgoed R et al 2014, de Jong S et al 2014, Lysaker PH et al 2014a,b
MetS in psychose	Metabole stoornissen bij mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen
Onderzoekers	mw drs J. Bruins, mw dr G.H.M. Pijnenborg, mw dr F. Jörg, dr R Bruggeman, prof dr E.R. van den Heuvel, mw dr A.A. Bartels-Velthuis, mw dr E. Visser, dr C.J. Slooff, mw dr E. Corpeleijn
Samenwerking	GGZ Friesland, onderzoeksafdeling Leeuwarden, GGZ Drenthe, Assen, UMCG, afdeling epidemiologie, Rijksuniversiteit Groningen, afdeling psychologie
Financiering	RGOc
Publicaties	Bruins J et al 2014
Natuurlijke medicatie schizofrenie	Review van de literatuur over de effectiviteit van natuurlijke geneesmiddelen bij schizofrenie en andere psychotische stoornissen.
Onderzoekers	dr. H.J.R. Hoenders, dr. A.A. Bartels-Velthuis, drs. N.K. Vollbehr, dr. R. Bruggeman, dr. H. Knegtering, prof. dr. J.T.V.M. de Jong
Samenwerking	UMCG/UCP, VUmc
Financiering	TopGGz subsidie

On the Road		De opzet van Psychose Preventie teams in Noord-Nederland (Vroegdetectie)
Onderzoekers		Dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. A. Wunderink en de werkgroep Vroegdetectie Psychosen Noord Nederland (prof. dr. A. Aleman, drs. J. Arends, I. Barends MBA, dr. A.A. Bartels-Velthuis, dr. N. Boonstra, dr. R. Bruggeman, dr. J.T. van Busschbach, dr. S. Castelein, dr. P. Dingemans, drs. F.D. van Es, prof. dr. M. van der Gaag, dr. C. de Heer, dr. F. Jörg, dr. H.C. Klein, dr. H. Knegtering, dr. J.A.J. van der Krieke, drs. E.J. Liemburg, drs. A. Malda, dr. L. van der Meer, dr. E. Mulder, dr. M. Nauta, drs. R. Nieboer, B. Nijboer, dr. D. Nieman, dr. E.J. Opmeer, drs. J. Quak, prof. dr. R.A. Schoevers, dr. M. Schuppert, dr. C.J. Slooff, drs. C. Smits, dr. A.D. Stant, dr. S. Sytema, drs. J. van der Velde, W. de Vogel MSc, drs. A. de Vos, drs. A. Wessels, dr. J.T.W. Wigman, prof. dr. D. Wiersma, dr. H.A. Wolters).
Samenwerking		RGOc- instellingen, Accare, Parnassia, Hanzehogeschool
Osteoporose en antipsychotica		Osteoporose gerelateerd aan het gebruik van antipsychotica
Onderzoekers		mw. dr. A.A.M. Stellinga-Boelen, dr. R. Bruggeman, dr. H. Knegtering, drs. J. Arends, drs. H. Kamphuis
Samenwerking		UCP, Lentis, GGZ Drenthe
PAD		Psychotische stoornissen en Dissociatie; de rol van Trauma
Onderzoekers		S.B. Renard, Msc, dr. G.H.M. Pijnenborg, Prof.dr. A. Aleman, dr. R.J.C. Huntjens, dr. P.H. Lysaker
Samenwerking		Rijksuniversiteit Groningen, GGZ Drenthe, GGZ Friesland, UCP UMCG
Financiering		Rijksuniversiteit Groningen
Personality and Coping in PROGR-S		Personality and Coping in First Episode Psychosis
Onderzoekers		drs. A.N. Scholte-Stalenhoef, dr. S. la Bastide-van Gemert, drs. G. van de Willige, R. Dost-Otter MSc, dr. E. Visser, dr. E.J. Liemburg, dr. H. Knegtering, prof.dr. E.R. van den Heuvel, prof. dr. R.A. Schoevers, dr. G.H.M. Pijnenborg, dr. R. Bruggeman.
PHAMOUS		PHAMOUS Pharmacotherapy Monitoring and Outcome Study
Onderzoekers		dr. R. Bruggeman, dr. A.A. Bartels-Velthuis, dr. E. Visser, dr. S. Sytema, Dr. H. Knegtering, drs. J. Arends, dr. M. Pijnenborg, dr. A. Wunderink, Dr. F. Jörg, dr. K. Taxis, prof.dr. J.R.B.J. Brouwers
Samenwerking		RGOc en de participerende Ggz instellingen
Financiering		RGOc en de participerende Ggz instellingen
Publicaties		zie de website: http://www.phamous.nl

Pilot Functionele Remissie	Functionele Remissie: de ontwikkeling van een ROM-instrument om functionele remissie bij EPA-patiënten te meten
Onderzoekers	prof. dr. D. Wiersma en dr. E. Visser
Samenwerking	Nationale Remissie Werkgroep NVvP, Altrecht, BAVO-Europoort, Dijk en Duin, GGZ Drenthe, GGZ Friesland, GGZ Noord-Holland-Noord, Lentis, Mondriaan, Universitair Centrum Psychiatrie (UMCG)
PROGR-S	Psychose Recente Ontwikkeling GRoningen Survey
Onderzoekers	mw. dr. E.J. Liemburg, dr. R. Bruggeman, dr. H. Knegtering, mw. dr. S. Castelein
Samenwerking	Lentis
Publicaties	Liemburg EJ et al 2014
PSYCHE	Psychotische ervaringen bij adolescenten
Onderzoekers	dr. A.A. Bartels-Velthuis, dr. J.T.W. Wigman, dr. J.A. Jenner, dr. R. Bruggeman, prof. dr. J. van Os
Samenwerking	Maastricht University (Jim van Os)
Financiering	Stichting tot Steun VCVGZ, RGOc, Maastricht University, Bendsdorp Fund, in totaal € 54.875,-
Psychotische ervaringen	Psychotische ervaringen en sociale factoren bij jong volwassenen
Onderzoekers	L.A. Steenhuis MSc, dr. A.A. Bartels-Velthuis, dr. M. Nauta, prof. dr. A. Aleman, dr. G.H.M. Pijnenborg
Samenwerking	RuG, TRAILS, On The Road
RAF	Onderzoek naar verschillen tussen aripiprazol en risperidon in hun effect op negatieve symptomen en activiteit van de prefrontale cortex
Onderzoekers	mw. dr. E.J. Liemburg, mw. drs. M.K. de Boer, J. Bous, prof. dr. A. Aleman, dr. H. Knegtering
Samenwerking	Neuro Imaging Centrum
REFLEX	Een cognitief-therapeutische interventie voor het verbeteren van ziekte-inzicht bij schizofrenie
Onderzoekers	dr. M. Pijnenborg, (NIC/UMCG), dr. R. Knegtering (Lentis), dr. C. Slooff (GGZ Drenthe), dr. L. Wunderink (GGZ Friesland), dr. M. Vollema (Meerkanten), dr. R. Bruggeman (UCP), prof. dr. C. Bockting (RUG), prof. dr. M. van der Gaag (VU Amsterdam), prof. dr. A. Aleman (NIC/UMCG), A.E. de Vos MSc
Financiering	European Science Foundation € 250.000,-

TREAT	TREAT-Treatment E- Assist: behandeladvies door koppeling ROM aan evidence based interventies
Onderzoekers	mw. dr. E.J. Liemburg, mw. dr. M. Swart, dr. H. Knegtering, prof.dr. P.A.E.G. Delespaul, mw. dr. S. Castelein
Financiering	Stichting Roos/Lentis
TRENSS	Interventies bij negatieve symptomen en cognitieve stoornissen
Onderzoekers	dr. H. Knegtering, mw. drs. J.J.L.A.S.N. Dlabac-de Lange, mw. drs. L. Bais, mw. dr. E.J. Liemburg, prof. dr. A. Aleman
Samenwerking	Nauwe samenwerking vindt plaats met Lentis Research. Het vervolgonderzoek De Apathiestudie/TRENSS2 is gestart en vindt plaats met partners uit de regio.
Financiering	Stichting Roos en Astra Zeneca € 120.000,-
Publicaties	Bais L et al 2014, Dlabac-de Lange JJ et al 2014
TRENSS2	Neurostimulatie als mogelijke behandeling van apathie bij mensen met een vatbaarheid voor psychose
Onderzoekers	mw. drs. C. Kos, prof.dr. A. Aleman
Financiering	NWO (VICI)
Triadekaart: effecten	De Triadekaart verder onderzocht: een onderzoek naar de effecten op samenwerking en kwaliteit van zorg
Onderzoekers	Dr. J.T. van Busschbach en M. Bak
Samenwerking	Lentis, SBWU, Molemann Tielens, Emergis, Mensana, GGZ Friesland
Financiering	Ypsilon mbv gift van derden € 92.751,-
Virus, ontsteking en psychose	Virale en inflammatoire etiologie van psychose
Onderzoekers	mw. drs. I. Jonker, mw. drs. E van 't Hag, mw. A. Jonkers, mw. dr. J. Doorduyn, dr. H.C. Klein, dr. R. Bruggeman, prof. dr. R.A. Schoevers
Financiering	The Stanley Medical Research Institute (SMRI) 5430 Grosvenor Lane, Suite 200 Bethesda, MD 20814-2142

VRET.P	Het effect van Virtual Reality Exposure Therapie (VRET) op sociale participatie bij mensen met een psychotische stoornis: een multicenter gerandomiseerd onderzoek
Onderzoekers	Prof. dr. Mark van der Gaag, dr. Wim Veling, drs. Roos Pot-Kolder, Chris Geraets, MSc
Samenwerking	Vrije Universiteit Amsterdam en Parnassia Den Haag
Register/ROM	
PCR-NN	Het Psychiatrisch CasusRegister Noord-Nederland als GGZ-monitor
Onderzoekers	dr. E. Visser, dr. S. Sytema
Financiering	RGOc
Publicaties	Termorshuizen F et al 2014
RoQua/ROM	
Onderzoekers	dr. S. Sytema, drs. E. Veermans
Financiering	participerende instellingen, € 470.000,-/jaar
Stemmings- en angststoornissen	
Hartcoherentie	Effectiviteit van hartcoherentietraining
Onderzoekers	drs. B.M.A. Hartogs, drs. K. van der Ploeg, dr. E.H. Bos en dr. A.A. Bartels-Velthuis
Samenwerking	UMCG, Lentis.
IT-D	
Onderzoekers	onderzoekers van het NNNSA
Samenwerking	het huisartsennetwerk Academisch Huisartsen Ontwikkel Netwerk (AHON), NNNSA
MOPHAR	
Onderzoekers	M. Simoons WZA, prof.dr. E. van Roon Medisch Centrum Leeuwarden, dr. H.G. Ruhé UCP, dr. R. Bruggeman UCP, dr. H. Mulder WZA, drs. H.J. Pot, psychiater GGZ Drenthe, dr. B. Doornbos GGZ Drenthe, dr. K. Ho Pian UCP, drs. R. Dijkstra GGZ Friesland, drs. H. Kamphuis PsyQ/Lentis, drs. A. Alexandrov Dimence
Samenwerking	Psychofarmaca Expert Platform Nederland (PEPNed), Universitair Centrum Psychiatrie (UMCG), Wilhelmina Ziekenhuis Assen (WZA), GGZ Drenthe.
Financiering	Kwaliteitsontwikkeling GGZ € 299.000,-

NESDA	Nederlandse Studie naar Depressie en Angst
Onderzoekers	prof.dr. A. Aleman, dr. L. Boschloo, dr. F.J. Bosker, dr. K. Glashouwer, drs. N.A. Groenewold, dr. C.A. Hartman, prof.dr. P.J. de Jong, prof.dr. P. de Jonge, drs. K.H.B. van der Lingen, dr. I.M. Nolte, prof.dr. R.C. Oude Voshaar, dr. R.J. Renken, drs. M. Ruiter, prof.dr. R.A. Schoevers, prof. dr. H. Snieder, dr. M.J. van Tol, drs. L. van Tuijl, dr. K.J. Wardenaar, drs. W.H. Winthorst
Samenwerking	Universitair Centrum Psychiatrie, RUG Klinische Psychologie, Lentis, GGZ Friesland, GGZ Drenthe.
Publicaties	Zie www.nesda.nl
RELATE-TRD	RELATE-TRD: Wetenschappelijk onderzoek naar het voorspellen en de onderliggende mechanismen van therapieresistente depressie (TRD)
Onderzoekers	drs. H. Geugies, dr. H. G. Ruhé
SLEEPREG-BD	De invloed van slaapverstoring tijdens de zwangerschap en rondom de bevalling op het functioneren in de periode na de bevalling bij vrouwen met een bipolaire stoornis en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis
Onderzoekers	Drs. A.W.M.M. Stevens, prof. dr. R.W. Kupka, prof. dr. A. Honig, dr. E.A.M. Knoppert-van der Klein, dr. P.J.J. Goossens, dr. A. Hoogendoorn
Publicaties	Stevens AWMM et al 2014a, b
STEPPS-BD	STEPPS-BD: the addition of STEPPS in the treatment of patients with bipolar disorder and comorbid borderline personality features (an RCT)
Onderzoekers	drs. G. Riemann, dr. N. Weisscher, T. Daggenvoorden MSc
tPEMF	tPEMF: Een behandelstudie naar zwakke gepulste magnetische velden bij depressie
Onderzoekers	S. van Belkum MSc, dr. R. Kortekaas
Samenwerking	GGZ Drenthe, UCP, RUG

Overig onderzoek	
Begeleid ouderschap	Gecontroleerd onderzoek naar begeleid ouderschap bij psychiatrische beperkingen
Onderzoekers	drs. P.C. van der Ende, prof. dr. J. van Weeghel (Tranzo), mw. dr. J.T. van Busschbach, dr. E.L. Korevaar
Samenwerking	Lentis, PromensCare, RIBW- OostVeluwe, Stichting Anton Constandse, Pameijer, GGZ-Friesland, GGZ- Eindhoven, RIBW Midden Brabant, Altrecht, RGOc
Financiering	Hanzehogeschool en Fonds Psychische Gezondheid
Publicaties	Van der Ende et al 2014
Duurzaam Verblijf Behandeleffect Duurzaam Verblijf	
Onderzoekers	mw. drs. G. van Kranenburg, drs. W Diekman, prof. dr. D. Wiersma, prof. dr. C.L. Mulder, dr. R.H.S. van den Brink
Samenwerking	GGZ Drenthe, Verslavingszorg Noord-Nederland, GGD Rotterdam-Rijnmond, GGD Amsterdam, RGOc
Financiering	Duurzaam Verblijf; GGZ Drenthe, Verslavingszorg Noord-Nederland, GGD Rotterdam-Rijnmond, GGD Amsterdam
E-KOPP project Verdere ontwikkeling, opschaling en evaluatie van www.Survivalkid.nl , een website ter ondersteuning van jongeren met een gezinslid dat psychische problemen heeft (inclusief verslaving).	
Onderzoekers	mw. drs. L. Drost (promovendus), dr. S. Sytema
Samenwerking	RGOc, AIAR
Financiering	Stichting 'De Open Ankh', GGZ Drenthe, Indigo, Provincie Drenthe, fonds Nuts Ohra
KEA-IRB Maatschappelijke participatie mbv de IRB voor mensen met ernstige psychiatrische problematiek: een doelmatigheidsstudie	
Onderzoekers	S. Sanches MSc, dr. W. Swildens, dr. J.T. van Busschbach, prof.dr. J. van Weeghel
Samenwerking	Altrecht GGZ, Rintveld, Promenscare, Dijk & DuinAltrecht GGZ
Financiering	ZonMw-Doelmatigheid € 439.830,-
KIM Kijk op IRB modelgetrouwheid: Effectiever werken aan rehabilitatiedoelen: ontwikkeling en onderzoek naar het gebruik van een modelgetrouwheidsmeting	
Onderzoekers	mw. dr. W. Swildens, mw. dr. J.T. van Busschbach, dr. T. van Wel & F. Marquenie
Samenwerking	Altrecht GGZ, RGOc, Kenniscentrum Phrenos, Boston Center for Psychiatric Rehabilitation, Lectoraat Rehabilitatie
Financiering	ZonMw € 45.000,-

Lichaamsbeleving en PMT	Het meten van lichaamsbeleving
Onderzoekers	mw. drs. W.J. Scheffers, prof. dr. D. Wiersma, Prof. dr. R. Schoevers, mw. dr. J.T. van Busschbach
Samenwerking	Windesheim
Financiering	Windesheim
MOVE	MOVE: Mensen Ondersteunen bij Vermaatschappelijking en Extramuralisering
Onderzoekers	mw. dr. Charlotte de Heer-Wunderink, mw. drs. Sandra Vos, mw. drs. Ingrid van der Zee, mw. dr. Ellen Visser, dr. Sjoerd Sytema
Samenwerking	RGOc, Hanzehogeschool Groningen, Lectoraat Rehabilitatie, Pameijer, Rotterdam Stichting Anton Constandse Den Haag, RIBW Arnhem & Veluwevallei, RIBW Heuvelland & Maasvallei, RIBW Brabant, RIBW Nijmegen & Rivierenland, GGZ Friesland
Financiering	Pameijer, Rotterdam; Stichting Anton Constandse Den Haag; RIBW Arnhem & Veluwevallei; RIBW Heuvelland & Maasvallei; RIBW Brabant; RIBW Nijmegen & Rivierenland; GGZ Friesland € 500.000,-
PMT en agressieregulatie	Psychomotorische therapie en agressieregulatie bij eetstoornissen: gerandomiseerd effectonderzoek (RCT) en instrumentontwikkeling: de Methode voor Stamp-Stoot Stem (MSSS)
Onderzoekers	promovendus: drs. C. Boerhout; promotoren: prof. dr. H.W. Hoek, prof. dr. D. Wiersma (tot 2014); onderzoeksbegeleiding: dr. E. H. Bos (tot 2011), dr. J. T. van Busschbach (copromotor), dr. M. Swart (copromotor); samenwerkende onderzoekers: dr. ir. A.L. Hof
Samenwerking	Centrum Bewegingswetenschappen RU Groningen Lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn, Windesheim Zwolle
Financiering	Lentis TKZ, UMCG, Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Therapie (NVPMT), Lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn, Windesheim Zwolle

In 2014 afgerond onderzoek

65

Acronym	Onderzoekers	Publicaties (2014)
Psychotische stoornissen		
ASFQ-V	mw. drs. M.K. de Boer (promovendus), dr. H. Knegtering, J. Bous, M. Rutgers, dr. R. Bruggeman	Boer MK de, 2014 (proefschrift) Boer MK de et al, 2014
ELIPS	Mw. Dr. F.Jörg Mw. Dr. E.Corpeleijn Mw. Drs. A. Looijmans	
MICA	L. James-Gras, S. Castelein, H. Knegtering	Gras LM et al, 2014
QIDS-SR16	dr. I.M. Lako, dr. J.T.W. Wigman, dr. R.M. Klaassen, dr. C.J. Slooff, prof.dr. K. Taxis, dr. A.A. Bartels-Velthuis, GROUP investigators	Lako IM et al, 2014
SDM bij psychosen	dr. S. Sytema, drs. A.C. Emerencia, dr. L. Wunderink, prof. dr. P. de Jonge	
SCION	dr. H. Kroon, dr. H. Michon, mw. drs. M van Vugt, dr. J. van Weeghel (Trimbos-instituut); dr. D. Wiersma, mw. dr. J.T. van Busschbach, mw. drs. L.C. Aerts (RGOc); dr. A.D. Stant (UMCG)	Michon H et al, 2014
VICTROM	mw. dr. J.T. van Busschbach, dr. S. Sytema	Kamperman AM et al, 2014
WEGWEIS	J.A.J. van der Krieke, MSc, MA, dr. S. Sytema; A.C. Emerencia, MSc, prof. dr. P. de Jonge, prof. dr. M. Aiello, prof dr. N. Petkov	Krieke L van der, 2014 (proefschrift) Krieke L van der et al 2014 Emerencia AC, 2014 (proefschrift)
Overig onderzoek		
RACE	mw. drs. N.A.C. Troquete, prof.dr. D. Wiersma, prof. dr. R.A. Schoevers, dr. R.H.S. van den Brink (RGOc), dr. T.W.D.P. van Os, drs. H. Beintema, mw. drs. T. Mulder	Troquete N, 2014 (proefschrift) Troquete NA et al, 2014

Een volledige beschrijving van deze onderzoeken vindt u op onze website <http://www.RGOc.nl/> onder onderzoek/ samenvattingen onderzoek.

Internationale tijdschriften

- ▶ Adriaanse, M., Domburgh van, L., Hoek, H. W., Susser, E., Doreleijers, T. A., & Veling, W. (2014). Prevalence, impact and cultural context of psychotic experiences among ethnic minority youth. *Psychological Medicine*, 1-10.
- ▶ Adriaanse, M., Veling, W., Doreleijers, T., & Domburgh van, L. (2014). The link between ethnicity, social disadvantage and mental health problems in a school-based multiethnic sample of children in the Netherlands. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 23(11), 1103-1113.
- ▶ Aleman, A., & Denys, D. (2014). Mental health: A road map for suicide research and prevention. *Nature*, 509(7501), 421-423.
- ▶ Aleman, A., Slotema, C. W., & Sommer, I. E. (2014). rTMS deserves a fair chance as a novel treatment for depression. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 130(5), 324-325.
- ▶ Apeldoorn van, F. J., Stant, A. D., Hout van, W. J., Mersch, P. P., & Boer den, J. A. (2014). Cost-effectiveness of CBT, SSRI, and CBT+SSRI in the treatment for panic disorder. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 129(4), 286-295.
- ▶ Apeldoorn, S. Y., Sterk, B., Heuvel van den, E. R., Schoevers, R. A., Islam, M. A., Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators, et al. (2014). Factors contributing to the duration of untreated psychosis. *Schizophrenia Research*, 158(1-3), 76-81.
- ▶ Bais, L., Vercammen, A., Stewart, R., Es van, F., Visser, B., Aleman, A. et al. (2014). Short and long term effects of left and bilateral repetitive transcranial magnetic stimulation in schizophrenia patients with auditory verbal hallucinations: A randomized controlled trial. *PLoS One*, 9(10), e108828.
- ▶ Boer de, M. K., Castelein, S., Wiersma, D., Schoevers, R. A., & Knegtering, H. (2014). A systematic review of instruments to measure sexual functioning in patients using antipsychotics. *Journal of Sex Research*, 51(4), 383-389.
- ▶ Boer de, M. K., Oolders, J. M., Heuvel van den, E. R., Wiersma, D., Schoevers, R. A., & Knegtering, H. (2014). Efficacy of tadalafil on erectile dysfunction in male patients using antipsychotics: A double-blind, placebo-controlled, crossover pilot study. *Journal of Clinical Psychopharmacology*, 34(3), 380-382.
- ▶ Borglum, A. D., Demontis, D., Grove, J., Pallesen, J., Hollegaard, M. V., Pedersen, C. B. et al. (2014). Genome-wide study of association and interaction with maternal cytomegalovirus infection suggests new schizophrenia loci. *Molecular Psychiatry*, 19(3), 325-333.
- ▶ Bos, E. H., & Jonge de, P. (2014). "Critical slowing down in depression" is a great idea that still needs empirical proof. *Proceedings of the National Academy of Science*, 111(10).
- ▶ Bos, E. H., Merea, R., Brink van den, E., Sanderma, R., & Bartels-Velthuis, A. A. (2014). Mindfulness training in a heterogeneous psychiatric sample: Outcome evaluation and comparison of different diagnostic groups. *Journal of Clinical Psychology*, 70(1), 60-71.
- ▶ Boyette, L. L., Korver-Nieberg, N., Meijer, C., Haan de, L., Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators (Kahn, R. S., Linszen, D. H. et al. (2014).

- Quality of life in patients with psychotic disorders: Impact of symptoms, personality, and attachment. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 202(1), 64-69.
- ▶ Bruins, J., Jörg, F., Bruggeman, R., Slooff, C., Corpeleijn, E., & Pijnenborg, M. (2014). The effects of lifestyle interventions on (long-term) weight management, cardiometabolic risk and depressive symptoms in people with psychotic disorders: A meta-analysis. *PLoS One*, 9(12), e112276.
 - ▶ Clemmensen, L., Os van, J., Skovgaard, A. M., Vaever, M., Blijd-Hoogewys, E. M., Bartels-Velthuis, A. A. et al. (2014). Hyper-theory-of-mind in children with psychotic experiences. *PLoS One*, 9(11), e113082.
 - ▶ Demenescu, L. R., Stan, A., Kortekaas, R., Wee van der, N. J., Veltman, D. J., & Aleman, A. (2014). On the connection between level of education and the neural circuitry of emotion perception. *Frontiers in Human Neuroscience*, 8, 866.
 - ▶ Dlabac-de Lange, J. J., Bais, L., Es van, F. D., Visser, B. G., Reinink, E., Bakker, B. et al. (2014). Efficacy of bilateral repetitive transcranial magnetic stimulation for negative symptoms of schizophrenia: Results of a multicenter double-blind randomized controlled trial. *Psychological Medicine*, 1-13.
 - ▶ Donkersgoed van, R. J., Jong de, S., Gaag van der, M., Aleman, A., Lysaker, P. H., Wunderink, L. et al. (2014). A manual-based individual therapy to improve metacognition in schizophrenia: Protocol of a multicenter RCT. *BMC Psychiatry*, 14, 27-244X-14-27.
 - ▶ Ende van der, P. C., Busschbach van, J. T., Nicholson, J., Korevaar, E. L., & Weeghel van, J. (2014). Parenting and psychiatric rehabilitation: Can parents with severe mental illness benefit from a new approach? *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 37(3), 201-208.
 - ▶ Gevonden, M. J., Selten, J. P., Myin-Germeys, I., Graaf de, R., Have ten, M., Dorsselaer van, S. et al. (2014). Sexual minority status and psychotic symptoms: Findings from the Netherlands mental health survey and incidence studies (NEMESIS). *Psychological Medicine*, 44(2), 421-433.
 - ▶ Gils van, A., Burton, C., Bos, E. H., Janssens, K. A., Schoevers, R. A., & Rosmalen, J. G. (2014). Individual variation in temporal relationships between stress and functional somatic symptoms. *Journal of Psychosomatic Research*, 77(1), 34-39.
 - ▶ Goerlich-Dobre, K. S., Bruce, L., Martens, S., Aleman, A., & Hooker, C. I. (2014). Distinct associations of insula and cingulate volume with the cognitive and affective dimensions of alexithymia. *Neuropsychologia*, 53, 284-292.
 - ▶ Goerlich-Dobre, K. S., Witteman, J., Schiller, N. O., Heuven van, V. J., Aleman, A., & Martens, S. (2014). Blunted feelings: Alexithymia is associated with a diminished neural response to speech prosody. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(8), 1108-1117.
 - ▶ Gras, L. M., Swart, M., Slooff, C. J., Weeghel van, J., Knegtering, H., & Castelein, S. (2014). Differential stigmatizing attitudes of healthcare professionals towards psychiatry and patients with mental health problems: Something to worry about? A pilot study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 49(12), 1811-1818.
 - ▶ Harmelen van, A. L., Tol van, M. J., Dalgleish, T., Wee van der, N. J., Veltman, D. J., Aleman, A. et al. (2014). Hypoactive medial prefrontal cortex functioning in adults reporting childhood emotional maltreatment. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(12), 2026-2033.

- ▶ Hoenders, R. H., Bos, E. H., Bartels-Velthuis, A. A., Vollbehr, N. K., Ploeg van der, K., Jonge de, P. et al. (2014). Pitfalls in the assessment, analysis, and interpretation of routine outcome monitoring (ROM) data: Results from an outpatient clinic for integrative mental health. *Administration and Policy in Mental Health*, 41(5), 647-659.
- ▶ Ising, H. K., Smit, F., Veling, W., Rietdijk, J., Dragt, S., Klaassen, R. M. et al. (2014). Cost-effectiveness of preventing first-episode psychosis in ultra-high-risk subjects: Multi-centre randomized controlled trial. *Psychological Medicine*, 1-12.
- ▶ Isnanda, R. G., Brinkman, W. P., Veling, W., Gaag van der, M., & Neerincx, M. (2014). Controlling a stream of paranoia evoking events in a virtual reality environment. *Studies in Health Technology and Informatics*, 199, 55-60.
- ▶ Jardri, R., Bartels-Velthuis, A. A., Debbane, M., Jenner, J. A., Kelleher, I., Dauvilliers, Y. et al. (2014). From phenomenology to neurophysiological understanding of hallucinations in children and adolescents. *Schizophrenia Bulletin*, 40 Suppl 4, S221-32.
- ▶ Jong de, S., Renard, S. B., Donkersgoed van, R. J., Gaag van der, M., Wunderink, L., Pijnenborg, G. H. et al. (2014). The influence of adjunctive treatment and metacognitive deficits in schizophrenia on the experience of work. *Schizophrenia Research*, 157(1-3), 107-111.
- ▶ Kamperman, A. M., Henrichs, J., Bogaerts, S., Lesaffre, E. M., Wierdsma, A. I., Ghauharali, R. R. et al. (2014). Criminal victimisation in people with severe mental illness: A multi-site prevalence and incidence survey in the netherlands. *PloS One*, 9(3), e91029.
- ▶ Krabbendam, L., Hooker, C. I., & Aleman, A. (2014). Neural effects of the social environment. *Schizophrenia Bulletin*, 40(2), 248-251.
- ▶ Krieke van der, L., Wunderink, L., Emerencia, A. C., Jonge de, P., & Sytema, S. (2014). E-mental health self-management for psychotic disorders: State of the art and future perspectives. *Psychiatric Services*, 65(1), 33-49.
- ▶ Lako, I. M., Liemburg, E. J., Heuvel van den, E. R., Knegtering, H., Bruggeman, R., & Taxis, K. (2014). Estimating dopamine D(2) receptor occupancy for doses of 8 antipsychotics: A meta-analysis: A reply. *Journal of Clinical Psychopharmacology*, 34(4), 532-533.
- ▶ Lako, I. M., Wigman, J. T., Klaassen, R. M., Slooff, C. J., Taxis, K., Bartels-Velthuis, A. A. et al. (2014). Psychometric properties of the self-report version of the quick inventory of depressive symptoms (QIDS-SR(1)(6)) questionnaire in patients with schizophrenia. *BMC Psychiatry*, 14, 247-014-0247-2.
- ▶ Lataster, T., Verweij, K., Viechtbauer, W., GROUP (Kahn, R. S., Linszen, D. H., Os van, J. et al. (2014). Effect of illness expression and liability on familial associations of clinical and subclinical psychosis phenotypes. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 129(1), 44-53.
- ▶ Liemburg, E. J., Castelein, S., Es van, F., Scholte-Stalenhoef, A. N., Willige van de, G., Smid, H. et al. (2014). The psychosis recent onset GRoningen survey (PROGR-S): Defining dimensions and improving outcomes in early psychosis. *PloS One*, 9(11), e113521.
- ▶ Looijmans, A., Jörg, F., Schoevers, R. A., Bruggeman, R., Stolk, R. P., & Corpeleijn, E. (2014). Changing the obesogenic environment of severe mentally ill residential patients: ELIPS, a cluster randomised study design. *BMC Psychiatry*, 14(1), 293.

- ▶ Luman, M., Goos, V., & Oosterlaan, J. (2014). Instrumental learning in ADHD in a context of reward: Intact learning curves and performance improvement with methylphenidate. *Journal of Abnormal Child Psychology*,
- ▶ Lysaker, P. H., Leonhardt, B. L., Pijnenborg, M., Donkersgoed van, R., Jong de, S., & Dimaggio, G. (2014). Metacognition in schizophrenia spectrum disorders: Methods of assessment and associations with neurocognition, symptoms, cognitive style and function. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 51(1), 54-62.
- ▶ Lysaker, P. H., Vohs, J., Hamm, J. A., Kukla, M., Minor, K. S., Jong de, S. et al. (2014). Deficits in metacognitive capacity distinguish patients with schizophrenia from those with prolonged medical adversity. *Journal of Psychiatric Research*, 55, 126-132.
- ▶ Maat, A., Cahn, W., Gijsman, H. J., Hovens, J. E., Kahn, R. S., & Aleman, A. (2014). Open, randomized trial of the effects of aripiprazole versus risperidone on social cognition in schizophrenia. *European Neuropsychopharmacology*, 24(4), 575-584.
- ▶ Maat, A., Montfort van, S. J., Nijs de, J., Derks, E. M., Kahn, R. S., Linszen, D. H. et al. (2014). Emotion processing in schizophrenia is state and trait dependent. *Schizophrenia Research*,
- ▶ Meer van der, L., Swart, M., Velde van der, J., Pijnenborg, G., Wiersma, D., Bruggeman, R. et al. (2014). Neural correlates of emotion regulation in patients with schizophrenia and non-affected siblings. *PloS One*, 9(6), e99667.
- ▶ Michon, H., Busschbach van, J. T., Stant, A. D., Vugt van, M. D., Weeghel van, J., & Kroon, H. (2014). Effectiveness of individual placement and support for people with severe mental illness in the netherlands: A 30-month randomized controlled trial. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 37(2), 129-136.
- ▶ Nair, A., Palmer, E. C., Aleman, A., & David, A. S. (2014). Relationship between cognition, clinical and cognitive insight in psychotic disorders: A review and meta-analysis. *Schizophrenia Research*, 152(1), 191-200.
- ▶ Oosterhout van, B., Krabbendam, L., Boer de, K., Ferwerda, J., Helm van der, M., Stant, A. D. et al. (2014). Metacognitive group training for schizophrenia spectrum patients with delusions: A randomized controlled trial. *Psychological Medicine*, 44(14), 3025-3035.
- ▶ Opmeer, E. M., Kortekaas, R., Tol van, M. J., Wee van der, N. J., Woudstra, S., Buchem van, M. A. et al. (2014). Interaction of neuropeptide Y genotype and childhood emotional maltreatment on brain activity during emotional processing. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(5), 601-609.
- ▶ Pos, K., Bartels-Velthuis, A. A., Simons, C. J., Korver-Nieberg, N., Meijer, C. J., Haan de, L. et al. (2014). Theory of mind and attachment styles in people with psychotic disorders, their siblings, and controls. *The Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*,
- ▶ Psychosis Endophenotypes International Consortium, Wellcome Trust Case-Control Consortium 2, Bramon, E., Pirinen, M., Strange, A., Lin, K. et al. (2014). A genome-wide association analysis of a broad psychosis phenotype identifies three loci for further investigation. *Biological Psychiatry*, 75(5), 386-397.
- ▶ Quee, P. J., Alizadeh, B. Z., Aleman, A., Heuvel van den, E. R., GROUP Investigators (Kahn, R. S., Linszen, D. H. et al. (2014). Cognitive subtypes in non-affected siblings of schizophrenia patients: Characteristics and

- profile congruency with affected family members. *Psychological Medicine*, 44(2), 395-405.
- ▶ Quee, P. J., Meer van der, L., Krabbendam, L., Haan de, L., Cahn, W., Wiersma, D. et al. (2014). Insight change in psychosis: Relationship with neurocognition, social cognition, clinical symptoms and phase of illness. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 129(2), 126-133.
 - ▶ Quee, P. J., Meijer, J. H., Islam, M. A., Aleman, A., Alizadeh, B. Z., Meijer, C. J. et al. (2014). Premorbid adjustment profiles in psychosis and the role of familial factors. *Journal of Abnormal Psychology*, 123(3), 578-587.
 - ▶ Quee, P. J., Stiekema, A. P., Wigman, J. T., Schneider, H., Meer van der, L., Maples, N. J. et al. (2014). Improving functional outcomes for schizophrenia patients in the netherlands using cognitive adaptation training as a nursing intervention - A pilot study. *Schizophrenia Research*, 158(1-3), 120-125.
 - ▶ Schizophrenia Working Group of the Psychiatric, Genomics Consortium. (2014). Biological insights from 108 schizophrenia-associated genetic loci. *Nature*, 511(7510), 421-427.
 - ▶ Snippe, E., Ploeg van der, E. H., Sanderma, S., Fleer, J., & Schroevers, M. J. (2014). Time-series analysis of daily changes in mindfulness, repetitive thinking, and depressive symptoms during a mindfulness-based treatment. *Mindfulness*,
 - ▶ Stevens, A. W., Geerling, B., & Kupka, R. W. (2014). Postpartum mania in a man with bipolar disorder: Case report and a review of the role of sleep loss. *Bipolar Disorders*, 16(1), 93-96.
 - ▶ Stevens, A. W. M. M., Goossens, P. J. J., Hoogendoorn, A. W., Knoppert-van der Klein, E. A. M., Honig, A., & Kupka, R. W. (2014). The effect of sleep disturbance during pregnancy en perinatal period on postpartum psychopathology in women with bipolar disorder. *Journal of Women's Health Care*, 3, 196.
 - ▶ Stouten, L. H., Veling, W., Laan, W., Helm van der, M., & Gaag van der, M. (2014). Psychotic symptoms, cognition and affect as predictors of psychosocial problems and functional change in first-episode psychosis. *Schizophrenia Research*, 158(1-3), 113-119.
 - ▶ Termorshuizen, F., Smeets, H. M., Braam, A. W., & Veling, W. (2014). Neighborhood ethnic density and psychotic disorders among ethnic minority groups in utrecht city. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 49(7), 1093-1102.
 - ▶ Troquete, N. A., Brink van den, R. H., Beintema, H., Mulder, T., Os van, T. W., Schoevers, R. A. et al. (2014). Predictive validity of the short-term assessment of risk and treatability for violent behavior in outpatient forensic psychiatric patients. *Psychological Assessment*,
 - ▶ Velde van der, J., Tol van, M. J., Goerlich-Dobre, K. S., Gromann, P. M., Swart, M., Haan de, L. et al. (2014). Dissociable morphometric profiles of the affective and cognitive dimensions of alexithymia. *Cortex*, 54, 190-199.
 - ▶ Veling, W., Brinkman, W. P., Dorrestijn, E., & Gaag van der, M. (2014). Virtual reality experiments linking social environment and psychosis: A pilot study. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 17(3), 191-195.
 - ▶ Veling, W., Moritz, S., & Gaag van der, M. (2014). Brave new worlds--review and update on virtual reality assessment and treatment in psychosis. *Schizophrenia Bulletin*, 40(6), 1194-1197.
 - ▶ Veling, W., Susser, E., Selten, J. P., & Hoek, H. W. (2014). Social disorganization of neighborhoods and incidence of psychotic disorders: A 7-year first-contact incidence study. *Psychological Medicine*, 1-10.

- ▶ Won, S., Kwon, M. S., Mattheisen, M., Park, S., Park, C., Kihara, D. et al. (2014). Efficient strategy for detecting gene x gene joint action and its application in schizophrenia. *Genetic Epidemiology*, 38(1), 60-71.
- ▶ Wunderink, L., & Sytema, S. (2014). Early medication discontinuation on long-term recovery outcome in first-episode psychosis--reply. *JAMA Psychiatry*, 71(2), 208-209.

Nederlandstalige tijdschriften

- ▶ Castelein, S., Kort de, S. J., Moolen van der, A. E., Houtjes, W., Roodbol, P. F., Meijel van, B. et al. (2014). Good clinical practice en medisch ethische toetsing: Handvatten voor (beginnend) onderzoekers in de ggz [good clinical practice and the maintenance of ethical standards in medical research: Advice for junior researchers working in mental health care]. [Good clinical practice en medisch-ethische toetsing: handvatten voor (beginnend) onderzoekers in de ggz] *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 56(8), 533-538.
- ▶ Opmeer, E., Kortekaas, R., & Aleman, A. (2014). Brain activation as endophenotype for investigating genetics of depression. [Hersenactiviteit als endofenotype voor het genetisch onderzoek naar depressie] *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 56(11), 717-725.
- ▶ Spoelstra, K., Baas, C., & Knegtering, H. (2014). Lurasidon in de behandeling van depressieve episoden bij een bipolaire I-stoornis. *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 56, 827-827.
- ▶ Verlinde, A. A., Snelleman, W., Berg van den, H., & Noorthoorn, E. O. (2014). Involuntary medication as the intervention of choice: Can this be regarded as 'substitution' or as a preventive measure? a prospective cohort study. [Effect van dwangmedicatie als interventie van eerste keus op separatie en toegepaste dwang; een prospectief cohortonderzoek] *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 56(10), 640-648.
- ▶ Vieira Rocha, M., Greaves-Lord, K., Rommelse, N. J., & Hartman, C. A. (2014). De ontwikkeling van kenmerken van ASS tijdens de adolescentie. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 13, 39-50.

Proefschriften

- ▶ Boer de, M. K. (2014). Antipsychotic treatment and sexual functioning: From mechanisms to clinical practice. Rijksuniversiteit Groningen
- ▶ Emerencia, A.C. (2014). Computing a second opinion. Automated reasoning and statistical inference applied to medical data. Rijksuniversiteit Groningen
- ▶ Hoenders, R. (2014). Integrative psychiatry: Conceptual foundation, implementation and effectiveness. Rijksuniversiteit Groningen.
- ▶ Krieke van der, L. (2014). Patients in the driver's seat: A role for e-mental health? Rob Giel Onderzoek centrum/ Rijksuniversiteit Groningen
- ▶ Troquete, N. A. C. (2014). START-ing risk assessment and shared care planning in out-patient forensic psychiatry. results from a cluster randomised controlled trial. Rob Giel Onderzoekcentrum/ Rijksuniversiteit Groningen.

(Hoofdstukken in) Engelstalige boeken

- ▶ Castelein, S., & Mulder, P. J. (2014). Manual for facilitating a peer support group for people with psychosis. Groningen: Rob Giel Onderzoekcentrum.

(Hoofdstukken in) Nederlandstalige boeken

- ▶ Hoenders, H. J. R., Ploeg van der, K., Steffek, E., & Hartogs, B. (2014). Leefstijl. In B. van Heycop ten Ham, M. Hulsbergen & E. Bohlmeijer (Eds.). Transdiagnostische factoren: Theorie, onderbouwing en behandeling. Amsterdam: Boom.

Abstracts

- ▶ Aleman, A., Velde van der, J., Gromann, P., Swart, M., Haan de, L., Wiersma, D. et al. (2014). Alexithymia and emotion regulation strategies in first-degree relatives of schizophrenia patients. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Bais, L., Vercammen, A., Knegtering, H., & Aleman, A. (2014). Reduced deactivation in medial prefrontal cortex during an inner speech task in schizophrenia patients with auditory verbal hallucinations. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Bartels-Velthuis, A. A., Hoenders, R., Vollbehr, N., Bruggeman, R., Knegtering, R., & Jong de, J. (2014). Natural medicines in schizophrenia: A systematic review. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Castelein, S., Swart, M., Wolters, G., Bruggeman, R., & Knegtering, H. (2014). Does routine outcome monitoring in schizophrenia improve the implementation of evidence based care? *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Curcic-Blake, B., Meer van der, L., Pijnenborg, G. H., David, A. S., & Aleman, A. (2014). Brain hardware and software for selfreflection associated with insight in patients with schizophrenia. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Klaasen, N., Liemburg, E., Bais, L., Vercammen, A., Dlabac-de Lange, J. J., Swart, M. et al. (2014). Apathy related resting state connectivity in patients with schizophrenia. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Knegtering, H., Dlabac-de Lange, J. J., Bais, L., Visser, B., Es van, F. D., Reinink, E. et al. (2014). Does rTMS help to improve negative symptoms in schizophrenia? results from a randomized controlled trial in the netherlands. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Liemburg, E., Castelein, S., Visser, E., Smid, D., Hag van 't, E., Es van, F. D. et al. (2014). The psychosis recent onset Groningen survey (PROGR-S): Defining dimensions and improving outcome in early psychosis. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Meer van der, L., Vos de, A., Pijnenborg, M., & Aleman, A. (2014). Implicit and explicit self-evaluations as underlying mechanisms of impaired insight in patients with schizophrenia. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Pijnenborg, G., Vos de, A., Meer van der, L., Sportel, E., Bockting, C., Gaag van der, M. et al. (2014). REFLEX: Result of a metacognitive group treatment to improve insight in psychosis. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.

- ▶ Redmeijer, J., Quee, P., Stiekema, A., Wigman, J., Schneider, H., Meer van der, L. et al. (2014). Improving functional outcomes for schizophrenia patients in the netherlands using cognitive adaptation training as a nursing intervention - A pilot study. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Sportel, E., Pijnenborg, G. H., & Castelein, S. (2014). Measuring stigma – an overview of available instruments. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Stiekema, A. P. M., Looijmans, A., Meer van der, L., Dethmers, M., Schoevers, R., Bruggeman, R. et al. (2014). The effect of lifestyle interventions on psychosocial functioning and well-being in patients with severe mental illness. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Swart, M., Boer de, M., Wiersma, D., Schoevers, R., & Knegtering, H. (2014). Sexual side effects in patients using long-acting depot antipsychotics. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Tol van, M. J., Liemburg, E., Meer van der, L., Pijnenborg, M., Opmeer, E., Bruggeman, R. et al. (2014). Apathy in schizophrenia: Are structural abnormalities in primary emotion processing areas involved? *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Velde van der, J., Gromann, P., Swart, M., Haan de, L., Bruggeman, R., Wiersma, D. et al. (2014). Is gray matter volume a structural endophenotype for schizophrenia? *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Vogel, S. J., Gaag van der, M., Knegtering, H., & Castelein, S. (2014). Is aerobic exercise effective in improving negative symptoms in patients with schizophrenia? The results of a meta-analysis. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Vos de, A., Pijnenborg, M., Larabi, D., Hooker, C., Meer van der, L., & Aleman, A. (2014). Affective theory of mind and its relationship with impaired insight in patients with schizophrenia: An fMRI study. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.
- ▶ Zhang, L. W., Opmeer, E., Ruhe, H., Nolen, W., Aleman, A., & Meer van der, L. (2014). Brain activation during self-reflection in schizophrenia compared to bipolar disorder. *4rd Biennial Schizophrenia International Research Conference*, 153 Suppl.1.

Verschenen in de RGOc-reeks

74

1 Hoe tevreden zijn huisartsen met de GGZ

Een enquête naar de samenwerking met de MFE in Zuidoost-Drenthe

J.T. van Busschbach, E. Visser, P. Bastiaansen, S. Sytema
2001, ISBN-10 90-367-1460-5

2 Groningse Vragenlijst over Sociaal Gedrag

Zelfbeoordelvingsvragenlijsten voor het vaststellen van problemen in het interpersoonlijke functioneren (handleiding)

A. de Jong en P.M. van der Lubbe
2001, ISBN-10 90-367-1463-X

3 Last van stemmen

Een gecontroleerde (kosten)effectiviteitsstudie naar een op Hallucinaties gerichte Integratieve Therapie (HIT) bij patiënten met schizofrenie of verwante psychose

Dr. Durk Wiersma, Dr. Jack A. Jenner, Drs. Fokko J. Nienhuis, Drs. Dennis Stant, Drs. Gerard van de Willige
2001, ISBN-10 90-367-1555-5

4 Blijvende stemmen de baas

Multi Family Treatment (MFT), een geïntegreerde vorm van nabehandeling voor patiënten met persisterende auditieve hallucinaties en sociale beperkingen

Drs. Gerard van de Willige, Prof. dr. Durk Wiersma, Dr. Jack A. Jenner
2003, ISBN-10 90-367-1784-1

5 Evidentie voor de Geestelijke Gezondheidszorg

De klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen (oratie)

Durk Wiersma
2004, ISBN-10 90-367-1967-4

6 ADHD en ASS bij volwassenen

Onderzoek naar diagnostiek van ADHD en ASS bij normaal begaafde volwassenen, alsmede naar de functionele beperkingen en zorgbehoeften

Drs. A.M.D.N. van Lammeren, Dr. C.E.J. Ketelaars, Drs. E.H. Horwitz, Prof. dr. D. Wiersma
2004, ISBN-10 90-367-2112-1

7 Zorg voor mensen met langdurige psychiatrische problematiek

Onderzoek in een regio met een geïntegreerd GGz-aanbod
J.T. van Busschbach, E. Visser, S. Sytema, P. Bastiaansen
2004, ISBN-10 90-367-1968-2

8 Cognitieve Zelftherapie voor patiënten met chronisch-recidiverende depressie of (gegeneraliseerde) angststoornis

Drs. Peter C.A.M. den Boer, Prof. dr. Durk Wiersma, Drs. Inge A.M. ten Vaarwerk, Drs. A. Dennis Stant, Prof. dr. Robert J. van den Bosch
2005, ISBN-10 90-367-2303-5

9 Blijvend aan het werk

Onderzoek naar het lange termijnresultaat van arbeidsrehabilitatie bij DAAT-Drenthe

Jooske T. van Busschbach, Ellen Visser, Sjoerd Sytema, Durk Wiersma
2006, ISBN-10 90-367-2565-8

10 Begeleide lotgenotengroepen voor mensen met een psychose

Een gecontroleerde effectiviteitsstudie

Drs. Stynke Castelein, Dr. Richard Bruggeman,
Dr. Jooske T. van Busschbach, Prof. dr. Durk Wiersma
2006, ISBN-13 978-90-367-2431-9

11 Draaiboek voor het begeleiden van een lotgenotengroep voor mensen met een psychose

Stynke Castelein, Pieter Jan Mulder, Richard Bruggeman
2012 (2e druk), ISBN 978-90-367-5921-2

12 Cognitive self-therapy. A contribution to long-term treatment of depression and anxiety (proefschrift)

Peter C.A.M. den Boer
2006, ISBN-10 90-367-2714-6

13 Antipsychotic Treatment Strategies and Early Course of First Episode Psychosis (proefschrift)

Lex Wunderink
2006, ISBN-10 90-367-2812-6

14 De GGz aan huis bij de huisarts

Een beschrijvend onderzoek naar de inzet van sociaal psychiatrisch verpleegkundigen in huisartspraktijken rondom Emmen en Stadskanaal
K.J.K. Wolters, J.T. van Busschbach, E.G. Soldaat,
J.C.A. de Bruijn
2006, ISBN-10 90-367-1966-6

15 Economic evaluation in mental healthcare (proefschrift)

Assessing the cost-effectiveness of interventions for patients with major depressive disorder or schizophrenia in the context of the Dutch healthcare system
Dennis Stant
2007, ISBN 978-90-36729-59-8

16 UTOPIA. Uit en Thuis: Onderzoek naar de Participerende Instellingen van de RIBW Alliantie

C. de Heer-Wunderink, A.D. Caro-Nienhuis, S. Sytema,
D. Wiersma
2007, ISBN 978-90-367-3106-5

Onderweg

Even blijven staan, kijken en dan zien
Gedichten en observaties van Rob Giel gedurende zijn dienstreizen, met name voor de WHO
Rob Giel
Bijzondere uitgave in de RGOc-reeks, 2007,
ISBN 978-90-367-3210-9
[Alleen verkrijgbaar via de boekhandel]

17 Bereaved by Suicide (proefschrift)

Family-based cognitive-behavior therapy to prevent adverse health consequences among first-degree relatives and spouses
Marieke de Groot
2008, ISBN 978-90-367-3368-7

18 Guided peer support groups for psychosis. A randomized controlled trial (proefschrift)

Stynke Castelein

2009, ISBN 978-90-367-3689-3

19 Nait soez'n, moar deurbroeze'n met elkaar: de psychiatrische woonzorg is nog lang niet klaar

Een onderzoek naar de woonkwaliteit van zelfstandig wonenden met langdurige psychiatrische problematiek in Groningen

A.D. Caro-Nienhuis, C. de Heer-Wunderink, A. Dompeling, A. Messchendorp, L. Tan

2009, ISBN 978-90-367-3848-4

20 Betrokkenheid in kaart gebracht

Ontwikkeling en gebruik van de Triadekaart in de GGZ
Jooske T. van Busschbach, Kerstin J.K. Wolters,
Hannie P.A.T. Boumans
2009, ISBN 978-90-367-3890-3

21 Pharmacogenetics of Antipsychotic-Induced Parkinsonism and Tardive Dyskinesia:

a Focus on African-Caribbeans and Slavonic Caucasians (proefschrift)

Asmar Al Hadithy

2009, ISBN 978-94-607-0001-9

22 De RIBW doet mee

Functioneren en tevredenheid van cliënten die woonbegeleiding ontvangen van de RIBW's, de tweede fase van het UTOPIA-onderzoek.

C. de Heer-Wunderink, E. Visser, A.D. Caro-Nienhuis, S. Sytema, D. Wiersma

2009, ISBN 978-90-367-4094-4

23 Drug safety in patients with psychotic disorders (proefschrift)

Susanne Gabriele Schorr

2010, ISBN 978-94-607-0007-1

24 Desired and undesired effects of antipsychotic treatment from a patients perspective:

the psychometric evaluation of a self-rating instrument (proefschrift)

Hugo Arnout Wolters

2010, ISBN 978-90-367-4129-3

25 Ontwikkelingen in de RIBW

Tweede prevalentietelling in het kader van het UTOPIA-onderzoek

A.D. Caro-Nienhuis, C. de Heer-Wunderink, S. Sytema, D. Wiersma

2010, ISBN 978-90-367-4431-7

26 Auditory hallucinations in childhood (proefschrift)

Agna Bartels

2011, ISBN 978-94-6070-036-1

27 Personalized pharmacotherapy of psychosis. Clinical and pharmacogenetic approaches (proefschrift)

Jelle Vehof

2011, ISBN 978-90-367-4931-2

28 Vaktherapie in Noord-Nederland

een beschrijving van de beroepspraktijk, behandel-effecten en tevredenheid van patiënten met vaktherapie binnen de noordelijke geestelijke gezondheidszorg.

L.C. Aerts, J.T. van Busschbach en D. Wiersma

2011, ISBN 978-90-367-5149-0

**29 Early detection of psychosis; why should we care?
(proefschrift)**

Nynke Boonstra

2011, ISBN 978-90-367-5153-7

**30 Recovery in first episode psychosis: role of
neurocognition, antipsychotics and cannabis
(proefschrift)**

Gunnar Faber

2011, ISBN 978-90-809623-0-9

**31 Successful community living: a 'Utopia'? A survey
of people with severe mental illness in Dutch Regional
Institutes for Residential Care (proefschrift)**

Charlotte de Heer

2012, ISBN 978-90-367-5482-8

**32 Cognitive functioning in schizophrenia: structure
and clinical correlates (proefschrift)**

Piotr Quee

2013, ISBN 978-90-367-5895-6

**33 Patients in the driver's seat: a role for e-mental
health? (proefschrift)**

Lian van der Krieke

2014, ISBN 978-90-367-6719-4

**34 Manual for Facilitating A Peer Support Group. A
nursing intervention**

Stynke Castelein, Pieter Jan Mulder

2014, ISBN 978-90-367-6891-7

**35 START-ing risk assessment and shared care planning
in out-patient forensic psychiatry - Results from a
cluster randomized controlled trial (proefschrift)**

Nadine Troquete

2014, ISBN 978-90-367-7414-7

Medewerkers en betrokkenen

78 Medewerkers RGOc en personen betrokken bij onderzoek en/of bestuur van het RGOc voor zover zij in het jaarverslag genoemd worden.

Achterberg T van 46
Aerts L 65, 76
Aiello M 65
Aleman A 18, 37, 38, 42, 44, 46, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73
Alexandrov A 12, 61
Alizadeh BA 42, 56, 69, 70
Antonio GG 7
Apeldoorn FJ van 66
Apeldoorn SY 42, 66
Arends J 38, 58
Bais L 60, 55, 60, 66, 67, 72
Bak M 58
Barends I 58
Bartels-Velthuis AA 20, 38, 39, 40, 44, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 76
Bastide-van Gemert S la 58
Batelaan W 54
Beintema H 65, 70
Belkum S van 37, 42, 62
Berg H van den 7, 37
Blaauw E 39
Blijd-Hoogewys E 20, 67
Bockting C 59, 72
Boer MK de 33, 59, 65, 66, 71, 73
Boerhout C 42, 64
Boertien D 56
Boonstra N 40, 44, 58, 77
Bos EH 61, 64, 66, 67, 68
Bosch R van den 22, 74
Boschloo L 62
Boshuisen ML 39
Bosker FJ 62
Bosscher R 44
Bous J 59, 65
Brink E van den 66
Brink RHS van den 37, 38, 39, 40, 44, 54, 55, 63, 65, 70
Bruggeman R 2, 3, 7, 38, 39, 42, 44, 46, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 75
Bruggen V van 39
Bruijn B de 31
Bruins J 26, 42, 57, 67
Bruinsma CL 7, 37
Burger H 39
Busschbach van JT 17, 18, 38, 42, 44, 46, 55, 58, 60, 63, 64, 65, 67, 69, 74, 75, 76
Cambier J 56
Castelein S 35, 37, 38, 46, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 73, 75, 76, 77
Christenhusz L 39
Cohen D 38
Corpeleijn E 18, 44, 57, 65, 67, 68
Cuijpers P 42
Daggenvoorden T 62
Dalen P van 39
Dekker M 40
Dekker O 37
Delespaul PAEG 46, 56, 60
Delissen R 57
Dhondt T 39
Diekman W 63
Diekstra R 37
Dijk M van 39
Dijkman M 40
Dijkshoorn P 31
Dijkstra M 39
Dijkstra R 12, 39, 61
Dingemans P 38, 39
Dlabac-de Lange J 42, 60, 67, 72
Dol A 40
Donkersgoed R van 42, 57, 67, 68, 69
Doorduyn J 60
Doornbos B 12, 39, 61
Dost-Otter R 58
Droës JTPM 22
Drost LM 38, 42, 63
Ehling T 39
Emerencia A 33, 65, 68, 71
Ende P van der 42, 63, 67
Es FD van 2, 42, 56, 57
Esterik AC van 37
Gaag M van der 46, 56, 58, 59, 61, 67, 68, 70, 72, 73
Geerling B 39, 70
Geleijnse JM 55
Geraets C 42, 61
Geugies H 42, 62
Glas G 38, 39
Glashouwer K 62
Goldberg Sir D 29
Goossens PJJ 46, 62, 70
Graafsma E 39
Groenewold NA 62
Grunt L de 37
Haan L de 46, 66, 69, 70, 72, 73
Haar E van der 7, 37
Hag E van 't 60
Hartman CA 62, 71
Hartogs BMA 61, 72
Heer-Wunderink C 17, 18, 38, 64, 75, 76, 77
Helm E van der 55
Hettinga M 23, 40, 54
Heuvel E van der 18, 42, 56, 57, 58, 66, 68, 69
Hinrichs J 40
Ho Pian K 12, 61
Hoek HW 42, 64, 66, 70
Hoenders HJR 32, 39, 57, 68, 71, 72
Hof AL 64
Holterman S 40
Honig A 62, 70
Hoogendoorn A 62, 70

- Horsselenberg E 55
 Hout A van 54
 Huijsse G 40
 Huntjens RJC 58
 Islam A Md 42, 56, 66, 70
 James-Gras L 65, 67
 Jansen S 40
 Janssen R 23, 0
 Jaspers RBM 37
 Jenner JA 59, 68, 74
 Jong de JTVM 22, 57
 Jong PJ de 62
 Jong S de 44, 57, 67, 68, 69
 Jonge P de 19, 39, 62, 65, 66, 68
 Jongh A de 46
 Jonker I 60
 Jonkers A 60
 Jörg F 38, 42, 44, 57, 58, 65, 67, 68
 Kalverdijk LJ 39
 Kamphuis H 12, 58, 61
 Kamphuis JR 39
 Karsten J 39
 Keet R 38
 Kertokarijo M 39, 55
 Klaasen N 44, 55, 72
 Klaassen R 65, 68
 Kleen M 55
 Klein HC 39, 58, 60
 Knegtering H 31, 38, 39, 42, 44, 46, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 73
 Knoppert-van der Klein EAM 62, 70
 Korevaar EL 42, 63, 67
 Kortekaas R 37, 42, 62, 67, 69, 71
 Kos C 44, 60
 Kranenburg G van 44, 63
 Krieke JAJ van der 18, 23, 24, 32, 37, 38, 40, 54, 58, 65, 68, 71, 77
 Kroese FO 40
 Kronenberg L 40
 Kroon H 65, 69
 Kupka RW 62, 70
 Lako I 65, 68
 Landeweer EGM 42
 Liemburg EJ 39, 46, 56, 58, 59, 60, 68, 72, 73
 Lingen K van der 62
 Linszen D 22, 66, 68, 69
 Looijmans A 44, 57, 65, 68, 73
 Lysaker PH 19, 57, 58, 67, 69
 Mahabir A 39
 Malda A 44, 55, 58
 Marquenie F 63
 Meer L van der 46, 56, 57, 58, 69, 70, 72, 73
 Meerdink A 55
 Meer-Jansma M van der 40
 Meijer A 38
 Messchendorp M 2, 3, 38, 40
 Michon H 65, 69
 Mul P 38
 Mulder CL 44, 63
 Mulder H 40, 44, 61
 Mulder PJ 35, 72, 75, 77
 Mulder E 58
 Mulder T 65, 70
 Nauta MH 44, 54, 58, 59
 Nieboer R 58
 Nieman D 58
 Niersman A 57
 Nijboer B 58
 Nolte IM 62
 Nugter MA 46
 Oosterbaan AS 40
 Oosterhoff MD 40
 Oosterholt I 39
 Opmeer E 38, 44, 55, 58, 69, 71, 73
 Os J van 59
 Os TWDP van 65
 Oude Voshaar RC 30, 38, 39, 54, 55, 62
 Panjer R 40
 Petkov N 65
 Pijnenborg GHM 39, 42, 44, 46, 55, 57, 58, 59, 67, 68, 69, 72, 73
 Ploeg K van der 61, 68, 72
 Poppen E 40
 Pot HJ 40, 61
 Pot-Kolder R 61
 Prins H 54
 Putten M van 7, 37
 Quak J 58
 Quee PJ 19, 69, 70, 73, 77
 Renard S 44, 58, 68
 Renken RJ 62
 Riemann G 62
 Rietveld AA 37
 Risselada A 40
 Risselada R 30, 39, 54
 Roelofsen B 40
 Roodbol PF 46, 56, 71
 Roon A van 44
 Roon E van 61
 Ruhé HG 38, 40, 42, 44, 61, 62, 73
 Ruiter M 62
 Rutgers M 57, 65
 Sanches S 44, 63
 Scheffers M 44, 64
 Schilder A 40
 Schippers G 42
 Schneider H 70, 73
 Schoevers RA 7, 31, 37, 40, 42, 44, 46, 58, 60, 62, 64, 65
 Scholte-Stalenhoef AN 44, 58, 68
 Schout G 42
 Schulte R 46
 Schuppert M 58
 Schurer M 40
 Simoons M 44, 61
 Slaets J 30
 Slooff CJAJ 22, 55, 57, 58, 59, 65, 67, 68
 Smid HGOM 56, 68
 Smits C 58
 Snieder H 18, 62
 Snijders M 31
 Staak J van der 24
 Stant AD 18, 31, 55, 58, 65, 66, 69, 74, 75
 Steendam M 38
 Steenhuis L 44, 59
 Stellinga-Boelen AAM 58

- Stevens AWMM 40, 62, 70
 Stiekema A 46, 56
 Stolk RP 44, 68
 Stouwe E van der 46, 55
 Swart M 42, 56, 60, 64, 67, 69, 70, 72, 73
 Swildens W 44, 63
 Sytema S 14, 23, 24, 37, 38, 40, 42, 54, 58, 61, 63, 64, 65, 68, 71, 74, 75, 76
 Tasma M 46
 Taxis K 58, 65, 68
 Teer W 7, 37
 Timmerman L 38
 Tinga-Raeven A 40
 Tol MJ van 25, 37, 44, 62, 67, 69, 70, 73
 Troost S 39
 Troquete NAC 34, 65, 70, 71, 77
 Tuijl L van 62
 Veen DC van der 40
 Veerman S 46
 Veermans E 14, 38, 40, 61
 Velde J van der 46, 56, 58, 69, 70, 72, 73
 Veldhuizen JR van 22
 Veling W 39, 42, 61, 66, 68, 70
 Velligan D 19
 Velzen CJM van 38
 Venema H 39, 54
 Vercammen A 55, 66, 72
 Verhoeven FEA 38, 40
 Verlinde AA 39, 71
 Visser E 14, 38, 39, 57, 58, 59, 61, 64, 64, 66, 67, 72, 74, 76
 Vleugel BM van der 39, 46
 Vogel S 46, 58, 73
 Vogel W de 58
 Vollbehr NK 57, 68, 72
 Vollema M 59
 VonKorff M 29
 Voogt A 46
 Vos AE de 46, 57, 58, 59, 64, 72, 73
 Vries SO de 40
 Vries B de 26, 46, 55
 Vugt M van 65, 69
 Waal A van der 39
 Waarheid C 55
 Wal H van der 7, 37
 Walraven J 40
 Wardenaar K 19, 62
 Weeghel J van 42, 44, 56, 63, 65, 67, 69
 Weerd M van de 38
 Weisscher N 62
 Wel T van 63
 Wessels AM 39, 58
 Widdershoven GAM 42
 Wiersma D 22, 42, 44, 46, 56, 58, 59, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76
 Wigman JTW 25, 39, 58, 59, 65, 70, 73
 Wilffert B 44
 Williams G 40
 Willige G van de 55, 58, 68, 74
 Winthorst WH 62
 Wolters HA 58, 76
 Wunderink A 21, 37, 38, 39, 40, 42, 58, 59, 65, 67, 68, 71, 75
 Zee I van der 64
 Zelst C van 56
 Zuidersma M 19, 39, 54

RGOC

